

## **ÜLEVAADE KÜSITLUSE KORRALDUSEST**

### **Küsitluse eesmärk:**

Saada ülevaade 2006. aasta seisuga ja võrrelda 2000. aastal läbi viidud uuringu tulemustega narkootikumide, alkoholi ja tubakatoodete tarbimise ulatust Pärnu koolides ning põhilistest hankimise ja tarbimise kohtadest. Selgitada, millises ulatuses on levinud koolivägivald ja millised on õpilaste suhted erinevate lähedaste ja kooliga seotud isikutega.

### **Küsitluse korraldamine:**

Pärnu Linnavalitsus planeerimisosakond, TÜ Pärnu kolledž

Küsitluse läbiviimine – TÜ Pärnu kolledž

Küsitlusandmete kodeerimine ja sisestamine – Pärnu Linnavalitsuse planeerimisosakond

Küsitlusandmete töötlemine ja analüüs – TÜ Pärnu kolledž

### **Küsitluse läbiviimise aeg ja korraldus:**

Küsitlus viidi läbi 10.-25. jaanuar 2006.a. külastades kokkuleppel õpetajatega koole tundide ajal. Igasse klassi läks üks TÜ Pärnu kolledži üliõpilane, kes selgitas küsitluse tausta ja eesmärgi ning jagas igale õpilasele ankeedi. Pärast ankeedi täitmist koguti need kokku ja pandi ümbrikusse kuhu kirjutati peale kooli nimi, klass, ümbrikus olevate ankeetide arv ja küsituleja kood. Ümbrik sulgeti ja toimetati TÜ Pärnu kolledžisse.

Kuna küsitletud ajavahemikule jäi nädalane külmaperiood, siis oli mõnes koolis seoses külmapühadega ka tavalisest vähem õpilasi, kuid selliseid koole oli üksikuid, sest võimalusel muudeti küsitluse aeg ümber.

### **Valim:**

Küsitleti kõiki Pärnu linna 5.-12.klassi õpilasi, lisaks ka Pärnu Kutsehariduskeskuse vastavas vanuses õpilasi. Ankeete laekus 4313.

### **Üldandmed**

Ankeedile vastanud õpilastest moodustasid 46.5% poisid, 52% tüdrukud ja 1.5% vastanutest ei märkinud ankeedile oma sugu.

Keskmine vastajate vanus oli 15, noorim vastaja oli 10-aastane ning vanim 21-aastane.

**Küsitluses osalesid järgmised koolid:**

	<b>Õpilaste arv 5.-12. klassis</b>	<b>Küsitletute arv</b>	<b>Osakaal valimis</b>	<b>Osakaal kooli õpilastest</b>
Pärnumaa Kutsehariduskeskus	742	406	9,4%	55%
Pärnu Vanalinna Põhikool	292	243	5,6%	83%
Pärnu Ülejõe Gümnaasium	770	551	12,8%	72%
Pärnu Raeküla Gümnaasium	430	346	8,0%	80%
Pärnu Rääma Põhikool	299	202	4,7%	68%
Pärnu Hansagümnaasium	552	448	10,4%	81%
Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium	352	252	5,8%	72%
Pärnu Ühisgümnaasium	764	557	12,9%	73%
Pärnu Slaavi Põhikool	173	129	3,0%	75%
Pärnu Vene Gümnaasium	612	290	6,7%	47%
Pärnu Koidula Gümnaasium	891	762	17,7%	86%
Pärnu Kuninga Põhikool	220	127	2,9%	58%
<b>Kokku</b>	<b>6097</b>	<b>4313</b>	<b>100%</b>	<b>71%</b>

Vene gümnaasiumi madal vastanute protsent tulenes sellest, et mõnda klassi küsituleja ei pääsenud, sest õppetöö ei võimaldanud seda. Kutsehariduskeskuse küsitlemine sattus külmale perioodile ja seoses õppetöö spetsiifikaga oli raske kõiki õpilasi küsitleda.

**Õpilaste kuuluvus klasside lõikes oli järgmine:**

5. klassi õpilased – 411, 9.5%

6. klassi õpilased – 497, 11.5%

7. klassi õpilased – 530, 12.3%

8. klassi õpilased – 532, 12.3%

9. klassi õpilased – 599, 13.9%

10. klassi õpilased – 476, 11%

11. klassi õpilased – 444, 10.3%

12. klassi õpilased – 418, 9.7%

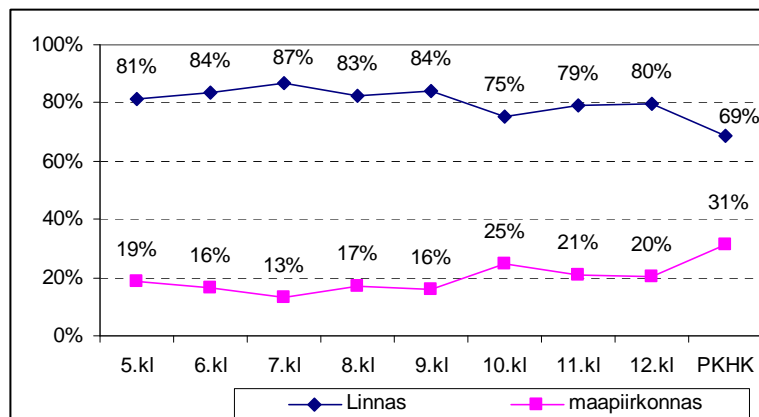
Kutsekooliõpilasi, kelle klassi ei täpsustatud oli 406 ehk 9.4%

### Rahvuselt jagunesid vastanud järgmiselt:

Kõige oli rohkem eestlasi – 91%, venelasi oli 247 ehk 5.7% ja muude rahvuste esindajaid 91 ehk 2.1%. Vastamata jättis sellele küsimusele 1.2% vastanutest

### Elukoha asukoht

Enamik päevi nädalas elab linnas 81% ja maapiirkonnas 19% vastanud õpilastest. Klasside kaupa on jagunemine toodud järgmisel joonisel:



Joonis 1. Õpilaste elukoht klasside kaupa.

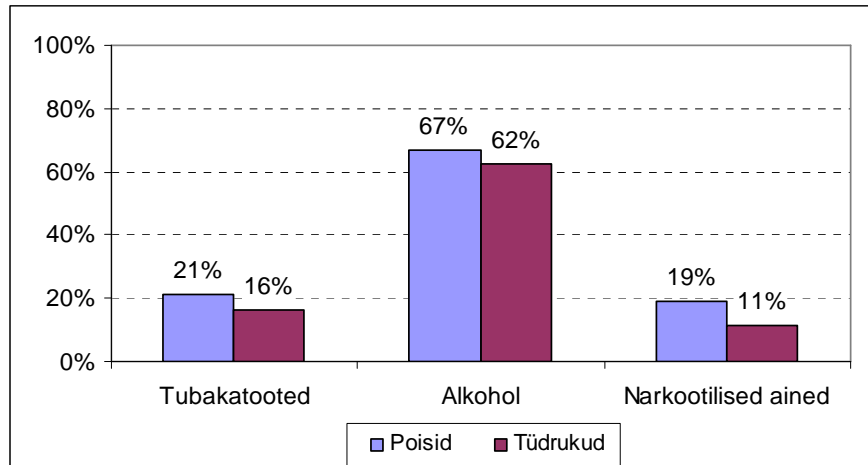
Jooniselt on näha, et enamused linnakoolides õppivatest õpilastest elavad linnas, kuid maakoolide õpilaste hulk on ületanud 20% piiri gümnaasiumi klassides. Pärnumaa Kutsehariduskeskuses on maapiirkonna õpilasi kolmandik.

Enamus õpilasi (65%) elab koos vanematega, 23% koos emaga ja 2% koos isaga. Sugulaste või tuttavate juures elab 2.5% õpilasi ja kooli ühiselamus 1%. Muudest kohtadest (kokku 5% vastanutest) mainiti elukohana vanavanemate juures elamist, üüritud korterit või oma kodus üksi elamist. Enamus maa piirkonnas elavatest õpilastest elab samuti oma kodus koos vanematega ja väga vähe on sugulaste-tuttavate või sõprade juures elavaid õpilasi.

Oma pere majanduslikku olukorda hindab üle poole (65%) õpilastest heaks ja 18.5% väga heaks. Toime tullakse, aga eriti hea ei ole 14% õpilaste peredes ja 2.5% hindavad olukorda kehvapoolseks või puuduses elamisena.

Pea pooled õpilased (43%) hindavad oma vanemate vahelisi suhteid üldiselt headeks ning kolmandik (32%) soojadeks ja südamlikeks. Külmadeks või konfliktseteks hindas oma vanemate suhteid 8% ja üsna kõikuvateks 11%.

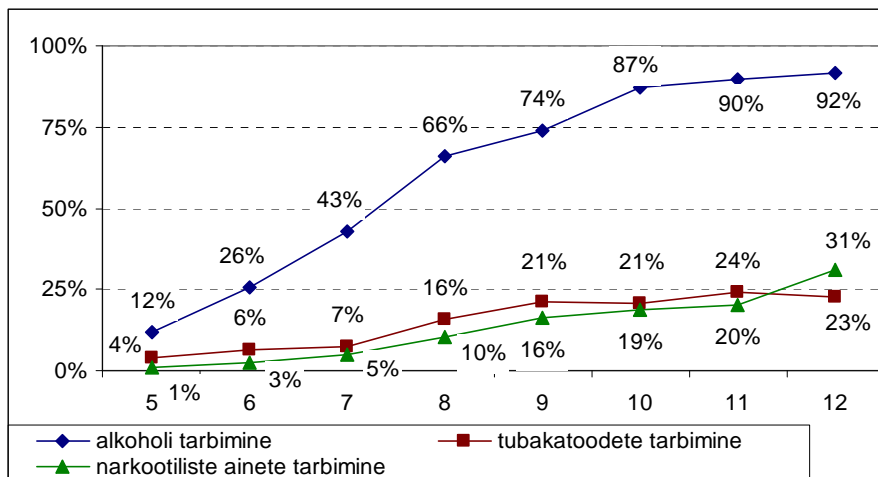
## I TUBAKATOODETE, ALKOHOLI JA NARKOOTILISTE AINETE TARBIMINE



Joonis 2. Alkoholi, tubakatoodete ja narkootiliste ainete tarbimine sugude lõikes

Tubakatooteid kasutab 19% küsitletutest, poisid mõnevõrra rohkem kui tüdrukud. Alkoholi tarvitajatest teeb seda tihti 19% poistest ja 10% tüdrukutest, ülejäänud teevad seda harva. Narkootiliste ainete tarvitajatest enamus (91%) on narkootikumide tarvinud kas ühe korra (55%) või teevad seda harva (36%). Korduvaid tarvitajaid on kokku 1.8% ja enda arvates sõltuvuses 0.9% vastanustest. Viimase kahe grupi hulgas on tüdrukuid poole vähem kui poisse.

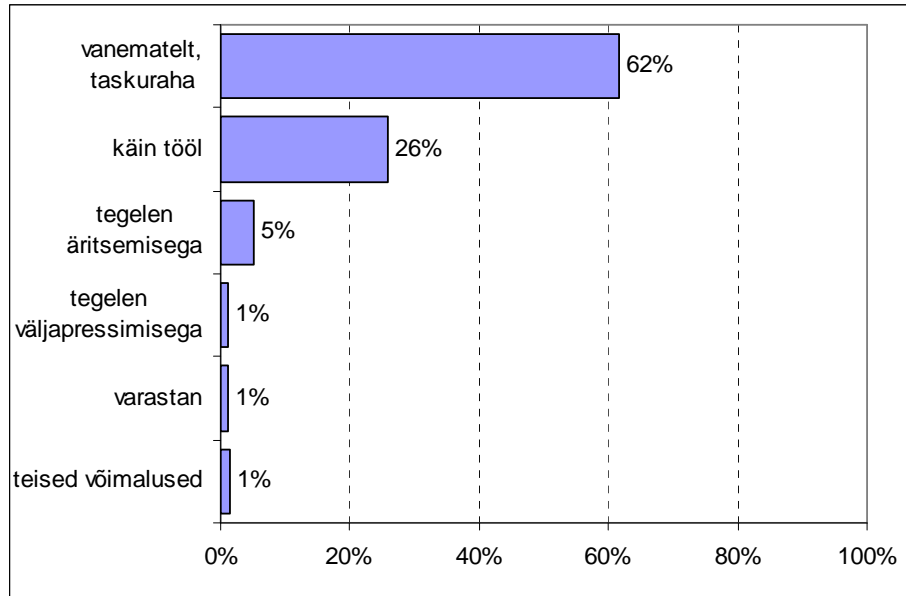
Võrreldes 2000.a. läbi viidud küsitlusega on protsendid mõnevõrra väiksemad, kuid see võib tuleneda ka sellest, et seekordses küsitluses oli kaasatud ka 5. ja 6. klass, kelle hulgas pole uuritavate ainete tarbimine veel nii levinud. Järgneval joonisel on toodud alkoholi, tubaka ja narkootikumide tarbimine erinevate klasside lõikes.



Joonis 3: Alkoholi, tubakatooteid ja narkootikumide tarbinud õpilaste osatähtsus klasside lõikes

Nooremates klassides on ainete tarbimine harv nähtus, kuid vanemates klassides on probleem olemas. Jooniselt puuduvad Pärnu Kutsehariduskeskuse (edaspidi ka PKHK) tulemused, sest nende klassi oli keeruline määrata ja samas on sealne olukord kõigis kolmes valdkonnas täiesti erinev gümnaasiumiõpilastest. Kui alkoholi tarbimine on seal sarnane 10-12.kl õpilastega ja narkootikumide tarbimine keskmiselt 12% kõrgem, siis suitsetatakse tunduvalt sagedamini – 51% küsitletud kutsehariduskooli õpilastest suitsetab.

Küsimusele, kuidas hangite tubaka- ja alkoholi tooteid ning narkootilisi aineid olid vastused mitmesugused, mida näitab ka joonis 4.



Joonis 4: Raha hankimise võimalused narkootikumide, alkoholi ja sigarettide ostmiseks. % näitab osatähtsust õpilastest (kokku 2802 vastanut), kes on tarvitanud kas tubakatooteid, alkoholi või narkootikume.

Muude võimaluste seast, kust saadakse raha on kõige rohkem mainitud sõpru ja erinevaid toetusi nagu näiteks emapalk, lastetoetused, stipendiumid, hasartmängude mängimine või kodust asjade panti viimine. Harva tarbivate õpilaste põhiliseks alkoholi ja narkootikumide saamise viisiks ei ole mitte ostmine, vaid seda pakutakse seltskonnas ilma rahata.

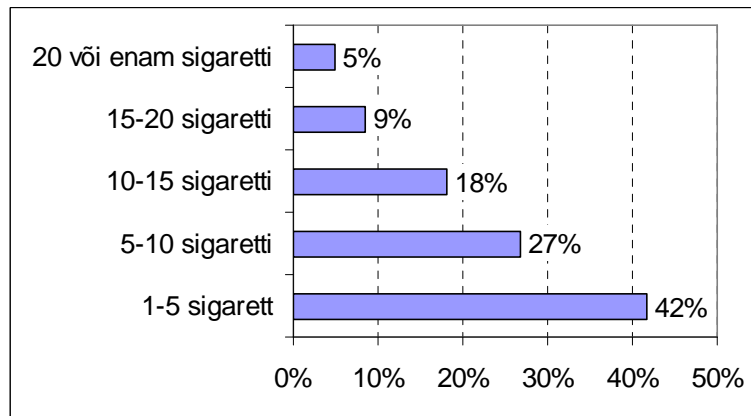
### 1.1. Suitsetamine

19% koolilastest suitsetab, poisid rohkem kui tüdrukud (vt joonis 1). Keskmine vanus, millal suitsetama hakati, oli 13.4. Poiste keskmine vanus suitsetamise alustamisel oli 13.1 ja tüdrukutel 13.7. Kui vaadata suitsetajate osatähtsust klasside lõikes, siis üldiselt suitsetajate arv tõuseb kuni 11. klassini ning on 12. klassis 1% võrra langenud (vt joonis 3). Võrreldes eelmise uuringuga on suitsetajate hulk väiksem, seda eriti 7.-8. klassis.

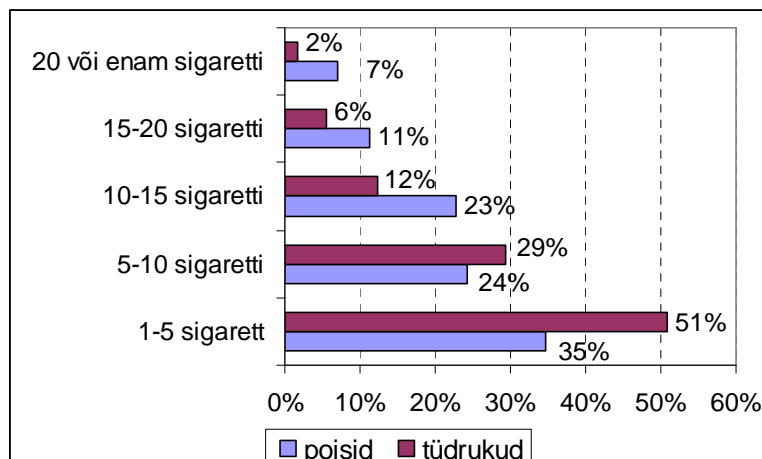
#### Päeva jooksul suitsetatud sigarettide kogus

Kui jagada suitsetavad õpilased gruppidesse päeva jooksul suitsetatud sigarettide koguse järgi, siis suurima grupi moodustavad 1-5 sigaretti päevas suitsetavad õpilased, sellesse rühma kuuluvad 51% tüdrukutest ja 35% poistest. Kõige vähem on neid, kes suitsetavad

päevas 20 või rohkem sigaretti ja nende hulgas leidub ka neid, kes on oma vastusega veidi üle pakkunud. (Vt joonis 5 ja 6)

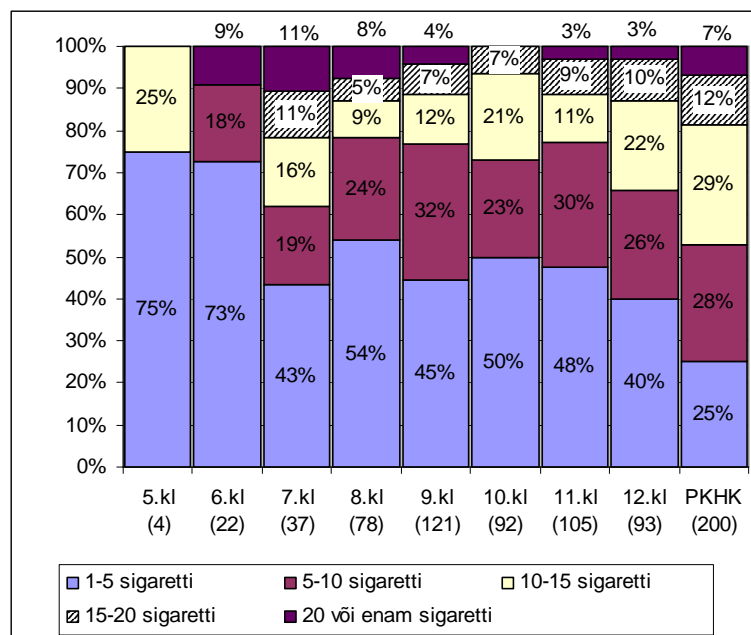


Joonis 5. Päeva jooksul suitsetatud sigarettide hulk, % näitab osatähtsust suitsetajatest (kokku 752 vastanut)



Joonis 6. Päeva jooksul suitsetatud sigarettide hulk sugude lõikes, % näitab osatähtsust suitsetajatest (kokku 399 poissi ja 340 tüdrukut)

Joonisel 7. on näha, et suuremates klassides suureneb ka sigarettide päevane hulk. Kuna 5.-6. klassis on suitsetajaid vastavalt 4 ja 22, siis on ka nende osatähtsused väheste vastanute tõttu statistiliselt vähem usaldatavad. Kõige rohkem on 7-12. klassis neid, kes suitsetavad 1-5 sigaretti päevas (40-54%). Samas abiturientide puhul on selle koguse suitsetajate hulk kõige väiksem, seevastu suurenevad lõpuklassis ülejäänud grupid ehk päevas suitsetatavate sigarettide arv suureneb. Abiturientide hulgas on viiendik suitsetajatest sellised, kes suitsetavad 10-15 sigaretti päevas ja kümnendik neid, kes suitsetavad kuni ühe paki sigaretti päevas.



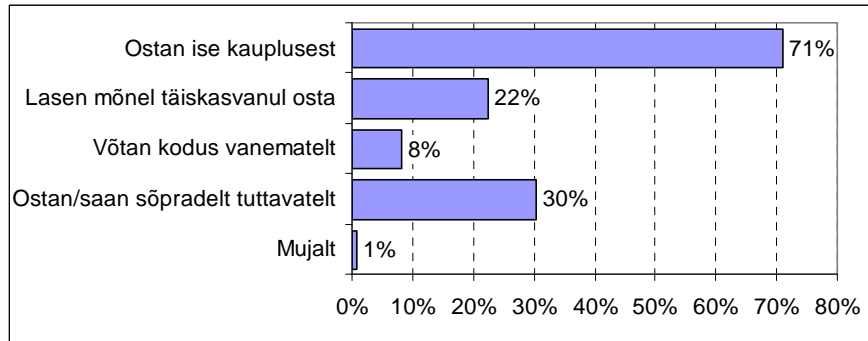
Joonis 7. Päeva jooksul suitsetatud sigarettide hulk klasside lõikes, % näitab osatähtsust suitsetajatest. Klassi all sulgudes on suitsetajate arv vastavas klassis.

Teistest erineva jaotusega on Pärnumaa Kutsehariduskeskus, kus suitsetatakse teistest sagedamini, 10-15 sigaretti päevas. Ka üle 20 sigaretti suitsetamine päevas on põhikooli ja gümnaasiumi õpilastega võrreldes veidi suurem. See, et 6.-8. klassi õpilaste seas suitsetab 8-11% suitsetavatest õpilastest üle ühe paki sigaretti päevas võib olla ka õpilaste poolne üle pakkumine.

### Sigarettide hankimise võimalused

Sigarettide hankimise põhiline koht on kauplus (vt joonis 8), kust ostetakse ise. Samas, kui vaadelda ka küsitlute vanust, siis kauplusest ostjatest on 60% alla 18-aastased, kellel ei ole lubatud kauplusest üldse osta. Nende seas, kes lasevad sigaretti täiskasvanul osta on alla 18-aastaseid 97%, mis on mõnes mõttes ka loogiline, sest poest neile ei müüda. Ka kodust vanematelt ja sõpradelt-tuttavatelt sigaretti saavatest õpilastest on enamus (88%) alla 18-aastased.

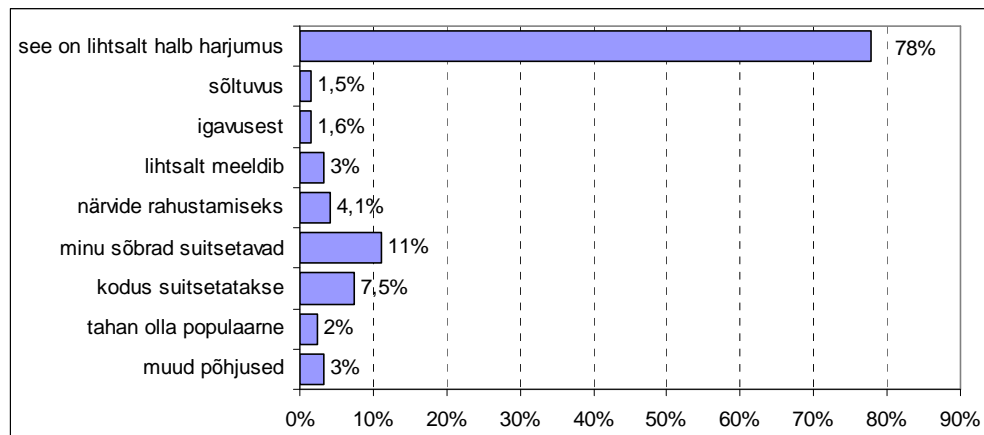




Joonis 8. Sigarettide hankimise võimalused, % näitab osatähtsust suitsetavatest õpilastest

### Suitsetamise põhjused

Põhiliselt suitsetatakse sellepärast, et see on juba saanud harjumuseks (vt joonis 9).

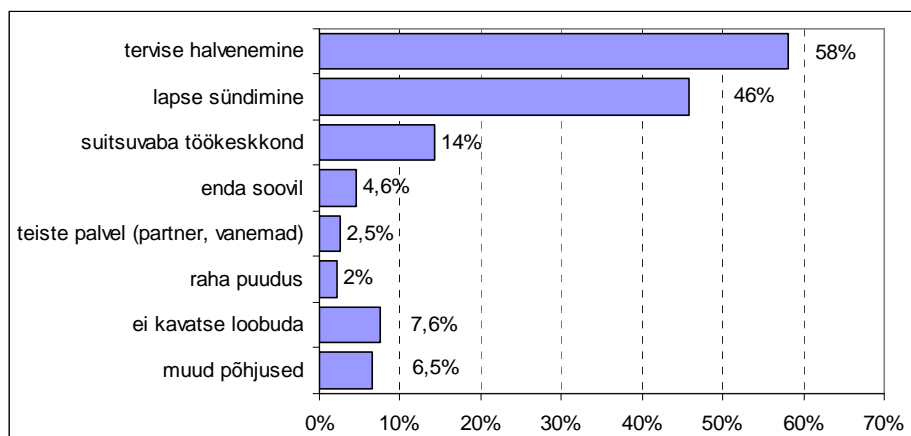


Joonis 9. Suitsetamise põhjused, % näitab osatähtsust suitsetavatest õpilastest (kokku 904 vastanut, valida võis ka mitu varianti)

Suitsetamise põhjusteks toodi veel ka suitsetavad sõbrad ja vanemad. Väiksem osa õpilasi suitsetab kas igavuse pärast, närvide rahustuseks või ka populaarsuse pärast. Muude põhjuste seas toodi ära ka see, et suitsetatakse siis, kui tarbitakse alkoholi või kui tuju on halb. Üks vastanu mainis ka seda, et vesipiip pole kahjulik ja seepärast suitsetab ta seda.

### Suitsetamisest loobumise põhjused

7.6% praegu suitsetavatest koolilastest ei kavatse suitsetamist maha jätta. Olulisemad põhjused, miks tulevikus suitsetamine maha jätta võidaks on tervise halvenemine või lapse sündimine (vt joonis 10). Nende seast, kes loobuksid suitsetamisest lapse sünni pärast on 27% poisid ja siin võib ka kahtlustada mõningast ülepakkumist, sest see vastusevariant oli ankeedis ette antud, mitte lahtise küsimuse vastus.



Joonis 10. Suitsetamisest loobumise põhjused, % näitab osatähtsust suitsetavatest õpilastest

Muudest põhjustest nimetati veel seda, et tahetakse vabaneda halvast harjumusest, tüütab ära või käiakse trennis. Üks õpilane ütles, et ta on pühapäevasuitsetaja ja seega pole midagi maha jätta.

Kokkuvõtteks võib öelda seda, et kuigi arvud tunduvad olevat kurvad, on siiski suhteliselt vähe neid, kes on pidevad suitsetajad. Enamus on suitsetamist kas proovinud või suitsetavad harva. Samas on probleemid tõsised, sest õpilased ei ole aru saanud suitsetamise kahjulikkusest ja arvavad, et see mõni suits ei tee midagi.

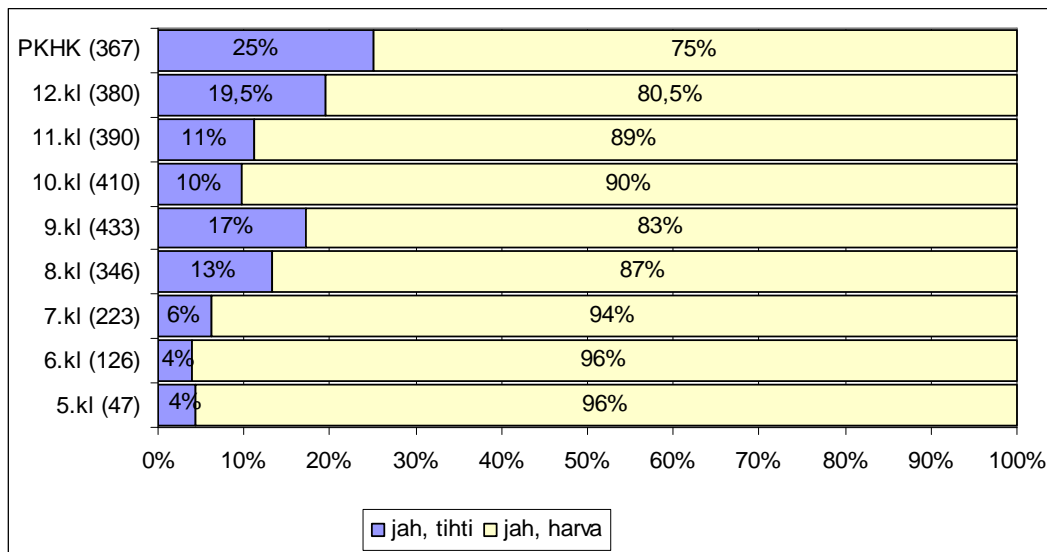
## 1.2. Alkoholi tarbimine

64% kõikidest küsitatud õpilastest on tarvitanud alkoholi, neist 17% on teinud seda enda hinnangul sageli. Kui alkoholi tarbinute osakaal on 13% võrra väiksem kui 2000a. uuringus, siis sageli tarvitanute hulk on suurenenud 4% võrra. Alkoholi tarbinute vähenemine on tingitud sellest, et 2006a uuringusse on kaasatud 5.-6. klass. Kui vaadelda 7.-12. klassi õpilasi, siis muutusi alkoholi tarbimises ei ole – tarbijaid on 77%. Poisid tarvitavad alkoholi veidi rohkem kui tüdrukud (vt joonis 2). Joonisel 2 on osatähtsuste arvutamisel arvestatud nii sageli kui harva alkoholi tarbivaid õpilasi. 19% poistest ja 10% tüdrukutest tarbivad oma hinnangul alkoholiseid jooke sageli ja see on sarnane varasema uuringu tulemustega. Keskmine vanus, millal esimest korda alkoholiseid jooke prooviti, on 11.5 aastat. Poisid on esimest korda alkoholiseid jooke proovinud aasta võrra varem

kui tüdrukud – poiste keskmine vanus oli esmakordsel proovimisel 11.1 ja tüdrukute keskmine vanus 11.9 aastat.

Klasside lõikes alkoholi tarbimist vaadates võib täheldada kiiret alkoholi pruukijate osatähtsuse kasvu kuni 10. klassini. 10.-12. klassini on alkoholi tarbijate tase enam-vähem sama (Vt joonis 3). Joonisel 3 on arvestatud nii sageli kui harva alkoholi pruukivaid õpilasi.

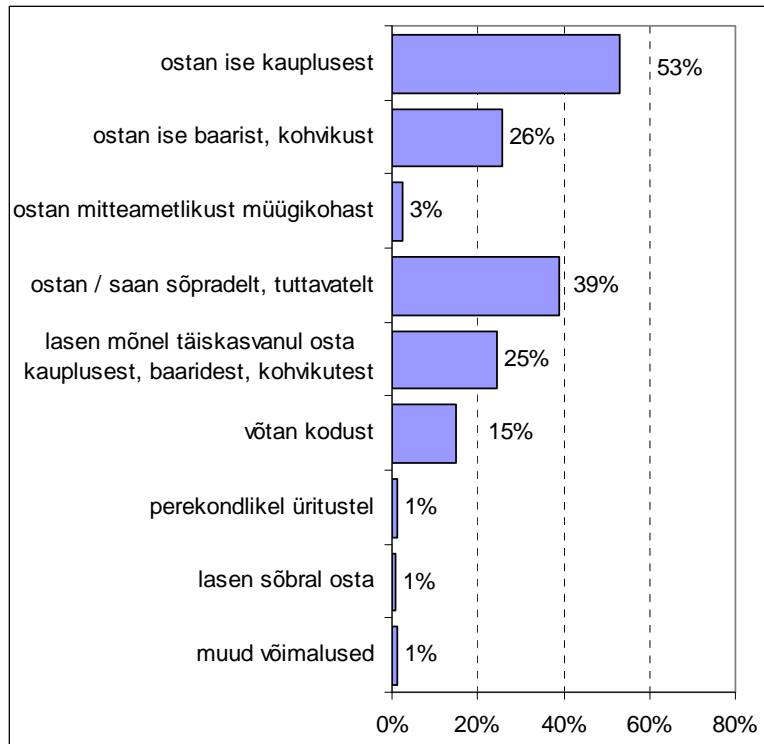
Joonisel 11 on toodud õpilaste hinnang alkoholi pruukimise sagedusele klasside lõikes. 5.-7. klassis alkoholi tarbivatest õpilastest teeb seda tihti 4-7%, põhikooli lõpuklassides on nende hulk juba poole suurem ehk 13-17%. Gümnaasiumis tarbib alkoholi tihti kümnendik õpilasi, mis kõikidest vastanud õpilastest nendes klassides moodustab 8-10%. Abiturientide hulgas tarbib alkoholi tihti viiendik tarbivatest õpilastest ja kutsehariduskeskuses on neid 25%.



Joonis 11: Hinnang alkoholi tarbimise sagedusele klasside lõikes, % näitab osatähtsust alkoholi tarbinud õpilastest. Sulgudes on alkoholi tarbinud õpilaste arv igas klassis

### Alkoholi hankimise võimalused

Kolmandik õpilastest ostavad endale ise poest alkoholseid jooke, kusjuures neist 58% on alla 18-aastased, kes ei tohiks seda seaduse järgi teha. Ka baarist või kohvikust ostjate seas on suur hulk (44%) alaealisi.

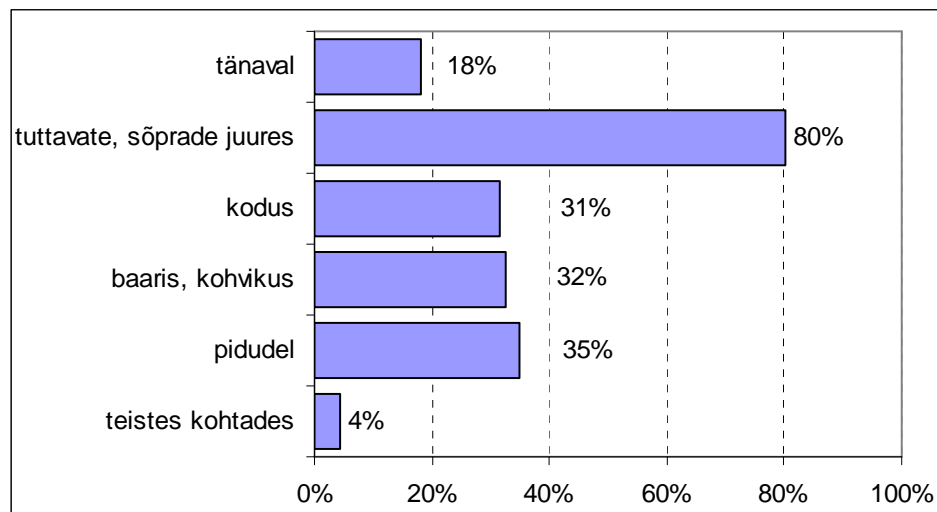


Joonis 12: Alkoholi hankimise võimalused, % näitab osatähtsust alkoholi tarvitavatest õpilastest.

Kõige vähem on koolilapsi, kes ostavad alkoholi mitteametlikust müügikohast (vt joonis 12). Üks sagedasem võimalus alkoholi saada on ka sõprade ja tuttavate käest.

#### Alkoholi tarbimise kohad

Kõige sagedamini juuakse alkoholi sõprade või tuttavate seltskonnas (vt joonis 13), mis on 6% rohkem kui 2000a. uuringus. Nii kodus, diskol kui ka baaris või kohvikus tarvitab alkoholi kolmandik alkoholi tarvitavatest õpilastest.



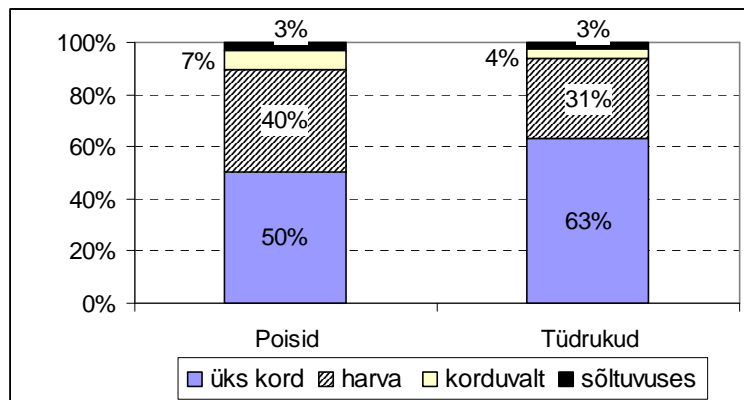
Joonis 13: Kohad, kus põhiliselt alkoholi tarvitatakse, % näitab osatähtsust alkoholi tarvitavatest õpilastest.

Teiste kohtadena nimetati järgmisi:

- 1) mets, piknik, mererand <1%;
- 2) ekskursioonid, reisid <1%;
- 3) mahajäetud kohad (garaaž, keldrid, silla all, ) <1%;
- 4) ühiselamu < 1%;
- 5) väliüritustel < 1%;
- 6) saun < 1%;
- 7) trenn < 1%;
- 8) tööl < 1 %.

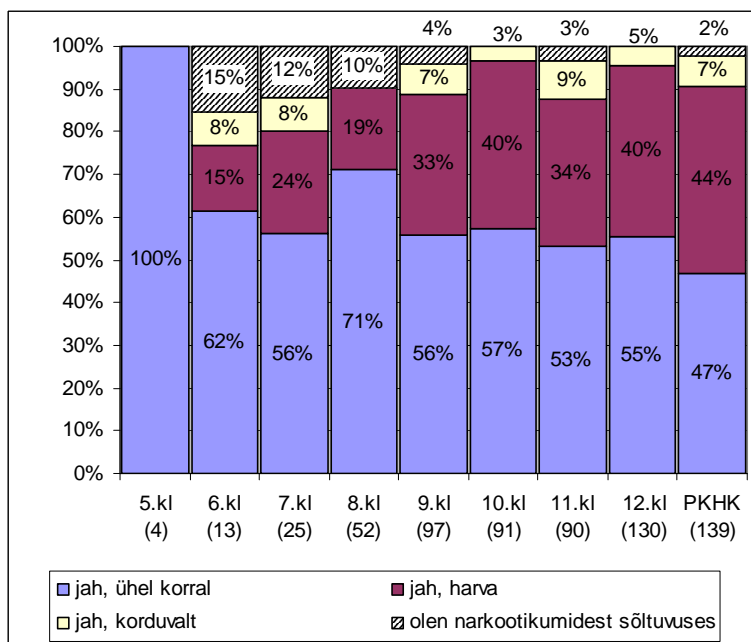
### **1.3. Narkootiliste ainete tarbimine**

Narkootikume on tarbinud 15% õpilastest, neist 55% on teinud seda ühel korral ja 42% korduvalt. 3% narkootikume proovinutest arvavad, et on neist sõltuvuses. Need tulemused on sarnased 2000. aastal läbi viidud uuringuga. Poistest on narkootikume tarbinud 19% ja tüdrukutest 12%. Tüdrukute seas on võrreldes poistega enam neid, kes on tarbinud narkootikume ühel korral (vt joonis 14). Keskmise vanus, millal esimest korda narkootikume prooviti, on 15 ja seda nii poistel kui ka tüdrukutel.



Joonis 14. Hinnang narkootikumide tarbimise sagedusele, % näitab osatähtsust narkootikumide tarbinutest (kokku on narkootikumide tarbinud 379 küsitletud poistest ja 255 tüdrukutest)

Klasside lõikes võib öelda, et 5.-6. klassis on narkootikumide tarbinuid väga vähe, kuid siiski on (vt joonis 15). Suurem osa neist on narkootikumide proovinud ühe korra, kuid kuuenda ja samas ka 7. ja 8. klassi õpilaste seas on neid, kes on oma narkootikumide tarbimist üle hinnanud. Samas on selles vanuses tarbinuid vähe ja kui sõltuvust on väitnud 2-3 õpilast kõikidest küsitletutest, siis võib see ka tõesti nii olla. Narkootikumide tarbimise sagedus kasvab vanemates klassides, teistest rohkem tarbijaid on abiturientide ja kutsehariduskeskuse õpilaste seas.



Joonis 15. Narkootikumide tarbimise sagedus klasside lõikes, % näitab osatähtsust narkootikume tarbinud õpilastest. Klassi all sulgudes on narkootikume tarbinute arv vastavas klassis.

Narkootikumid, mida kasutatakse (kokku nimetati 719 korda, võis nimetada ka mitu narkootikumi) on toodud tabelis 1.

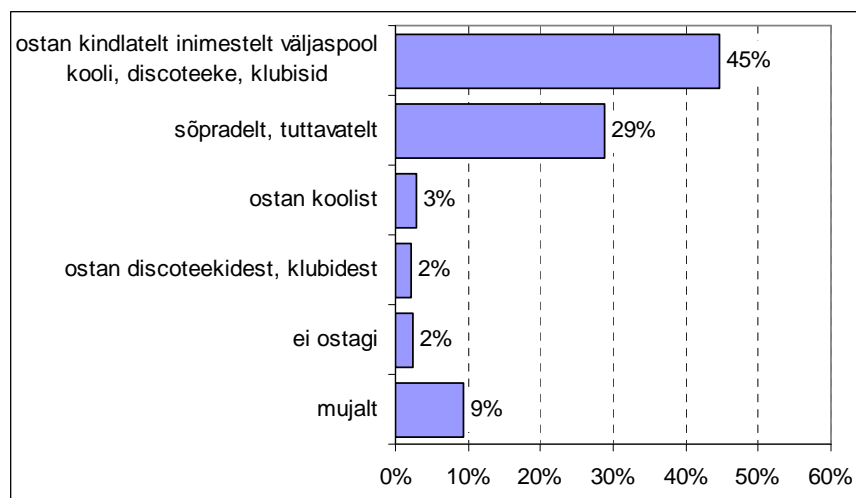
Tabel 1. Õpilaste poolt nimetatud narkootikumid, mida nad on tarbinud

<b>Narkootikum</b>	<b>2006a. uuring</b>
kanep (marihuaana)	71,5%
extasy	10,2%
amfetamiin	7,4%
kokaiin	3,6%
LSD	2,1%
haššis	1,8%
heroiin	1,4%
GHB	0,1%
oopium	0,1%
valge hiinlane	0,4%
ei tea täpselt	0,3%
Muud nimetused	1,1%

Muude nimetuste all on toodud sellised nimetused, mida kasutatakse slängis ja ei olnud võimalik välja uurida, mida selle all mõeldi.

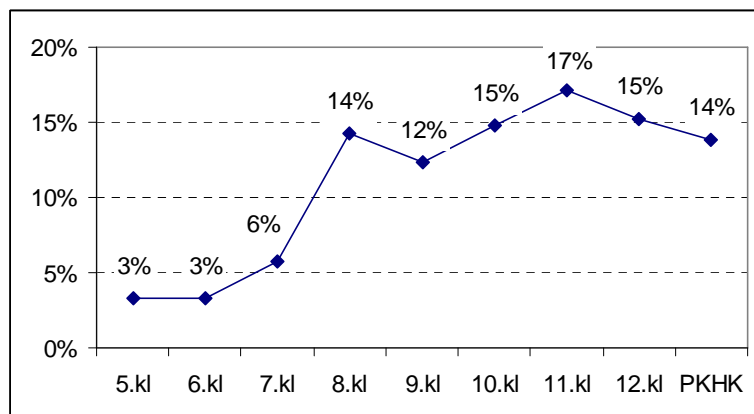
### Narkootikumide hankimine

Õpilaste jaoks on kaks peamist allikat, kust narkootikume saadakse – ostetakse kindlatelt inimestelt väljastpoolt kooli, diskoteeke ja klubisid ning saadakse või ostetakse sõpradelt (vt joonis 16). Kui sõprade kanal on võrreldes eelmise uuringuga 7% vähenenud, siis kindlatelt inimestelt ostmise osakaal on 4% suurenenud. Narkootikume ei osta 2% ja nende hulgas on enamus neid, kes on narkootikume ühe korra proovinud. Ka sõpradelt ostnute või saanute seas on 74% proovijaid, kuid kindlatelt inimestelt ostjate seas on 50% harva ja 10% korduvalt tarbijaid. Narkootikumidest sõltuvuses olevatest õpilastest 50% ostab samuti kindlatelt inimestelt. Mujalt saanutest enamik ei avalikustanud kohta, kus nad narkootikume saavad.



Joonis 16: Narkootikumide hankimise võimalused, % näitab osatähtsust narkootikumide tarbinud õpilastest.

3% õpilastest ostab narkootikumide koolist. Koolist ostmise võimalikkusest on teadlikud 5%, mis on poole väiksem kui eelmises uuringus. Vanemates klassides on teadlikus mõnevõrra kõrgem kui nooremates klassides (vt joonis 17), alates 8.-ndast klassist teab koolist ostmise võimalusest juba üle 12% õpilastest



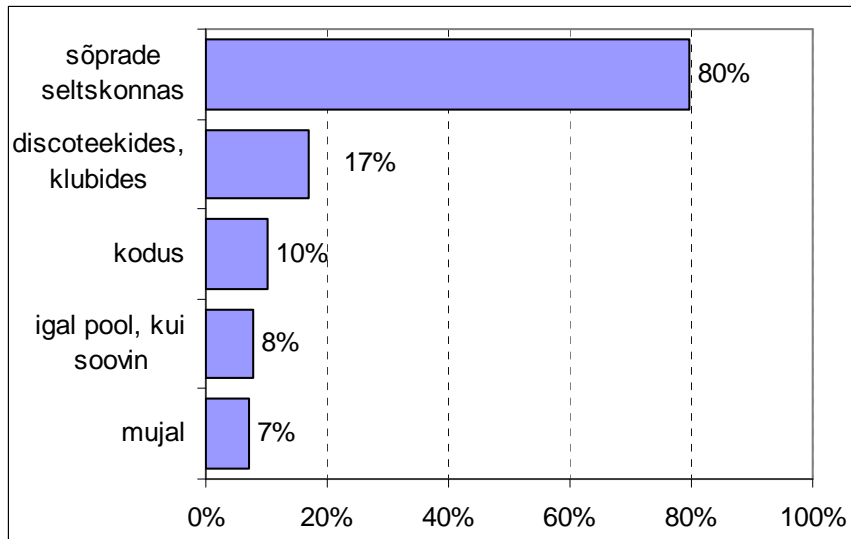
Joonis 17: Koolist narkootikumide ostmise võimalusest teadlike õpilaste osatähtsus klasside kaupa. Kokku on ostmise võimalusest teadlik 210 õpilast.

### Narkootikumide tarbimise kohad

Enamus õpilastest pruugib narkootikumide oma sõprade seltskonnas (vt joonis 18). On huvitav, et neist 55% on narkootikumide ainult ühe korra proovinud, samas kui



discoteekides ja kodus tarbinutest teeb 48-56% seda harva ehk siis on tarvitanud rohkem kui üks kord.



Joonis 18: Narkootikumide tarbimise kohad, % näitab osatähtsust narkootikume tarbinud õpilastest.

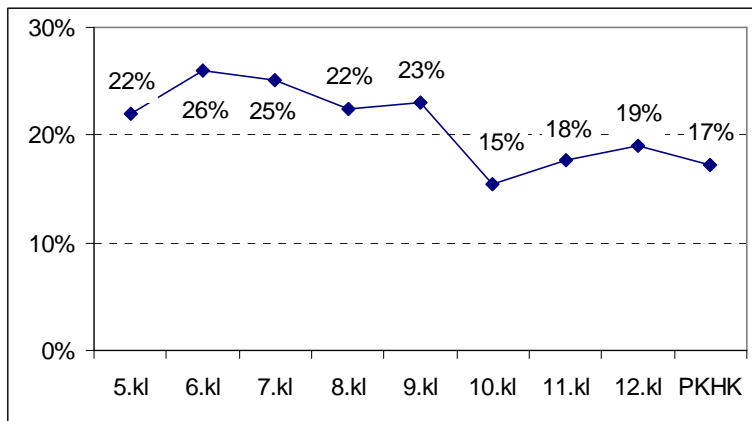
Muudest kohtadest nimetati järgmisi:

- 1) tänav, park, kelder, mets 3%;
- 2) kool, laager, välismaa, koolireis 1,5%;

## II VÄGIVALD KOOLILASTE SEAS

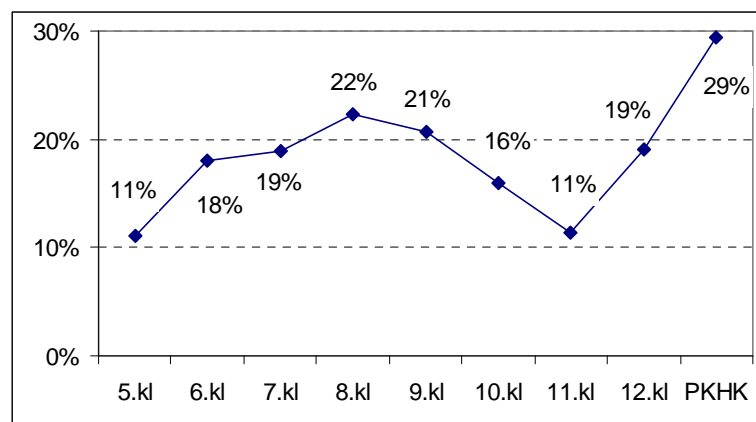
### 2.1. Koolivägivald

52% koolilastest väidab, et nende koolis esineb vägivalda, 31% ei oska öelda ja 17% arvab, et vist või kindlasti ei esine. 21% õpilastest on langenud ise koolivägivalla ohvriks, poistest 27% ja tüdrukutest 16%. Joonisel 19 on vägivalla ohvriks langenud õpilaste osatähtsust klasside lõikes. Üldiselt võib öelda, et vanemate klasside õpilased langevad võrreldes noorematega vähem koolivägivallaohvriks, kuid gümnaasiumi lõpuklassides on koolivägivald mõne protsendi võrra sagedasem kui 10. klassis (vt joonis 19).



Joonis 19. Vägivalla ohvriks langenud õpilaste osatähtsus klasside lõikes

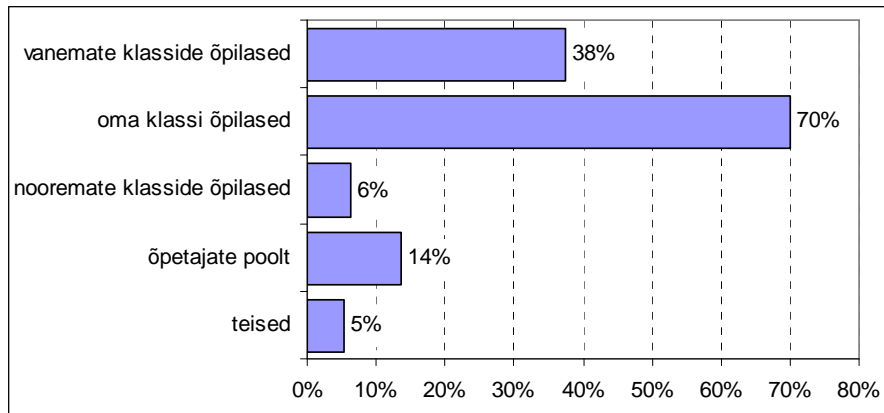
19% koolilastest on ise olnud vägivaldsed, poistest 32% ja tüdrukutest 7%. Kõige enam on oma vägivaldset käitumist tunnistanud kutsehariduskeskuse õpilased, kooliõpilastest 8.kl õpilased. Huvitav on see, et abiturientide seas on vägivalla põhjustajaid viiendik, kui gümnaasiumi osas jääb see protsent 10-16% piiresse (vt joonis 20). Võrreldes 2000a uuringuga on vägivaldsete arv tõusnud kuni 9%.



Joonis 20: Vägivalda põhjustanud õpilaste osatähtsus klasside lõikes

### Koolivägivalla põhjustajad

Kõige sagedamini on vägivaldsed oma klassi õpilased ning vanemate klasside õpilased. 14% koolivägivallaohvriks langenutest ütlevad, et nende suhtes on vägivaldselt käitunud õpetaja, mis on 6% väiksem kui 2000a. uuringus, vähenenud on ka teiste rühmade osakaal (Vt joonis 21).



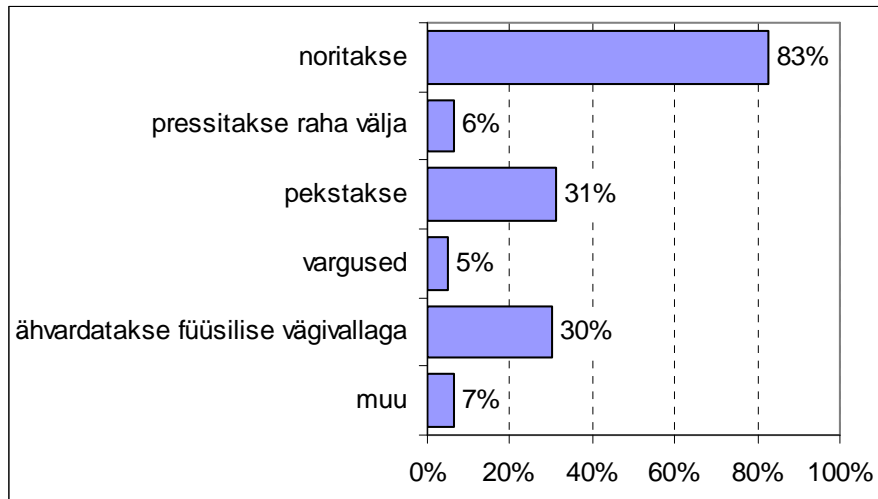
Joonis 21. Koolivägivalla põhjustajad, % näitab osatähtsust koolilastest, kes olid langenud koolivägivalla ohvriks.

Vägivaldsed on olnud ka:

- |   |     |
|---|-----|
| 1) vanad klassikaaslased või paralleelklassi õpilased | 1%  |
| 2) sõber  | <1% |
| 3) kooli tööline (koristaja, turvamees)               | <1% |
| 4) venelased  | <1% |

### Milles on seisnenud koolivägivald?

Kõige sagedamini (83% vastanu arvates) on vägivaldne käitumine koolis avaldunud norimisena. 61% vägivalla ohvriks langenutest on kogenud füüsilise vägivallaga ähvardamist või peksmist.

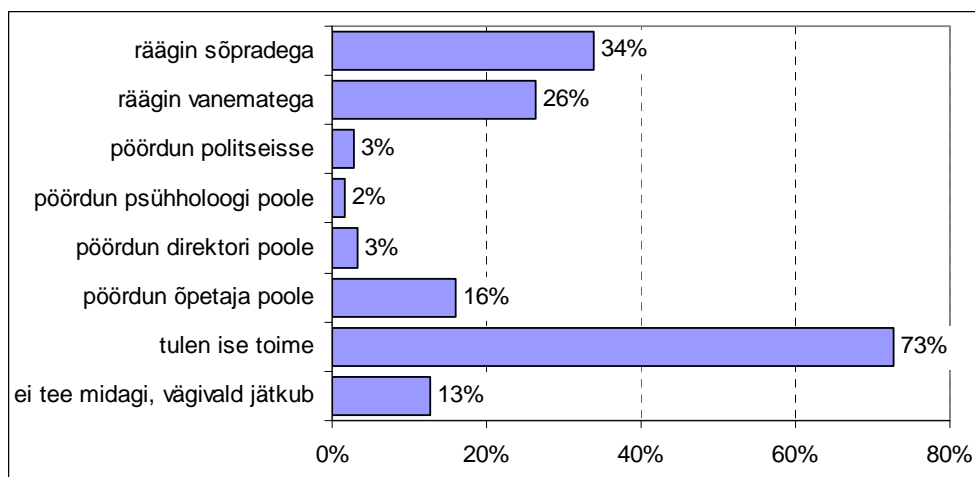


Joonis 22. Milles on seisnenud koolivägivald? % näitab osatähtsust koolilastest, kes olid langenud koolivägivalla ohvriks.

Muude koolivägivalla ilmingute seas on märgitud asjade rikkumist, seksuaalset ahistamist, tülitsemist, alandamist, ülbitsemist jms.

### Käitumine koolivägivalla korral

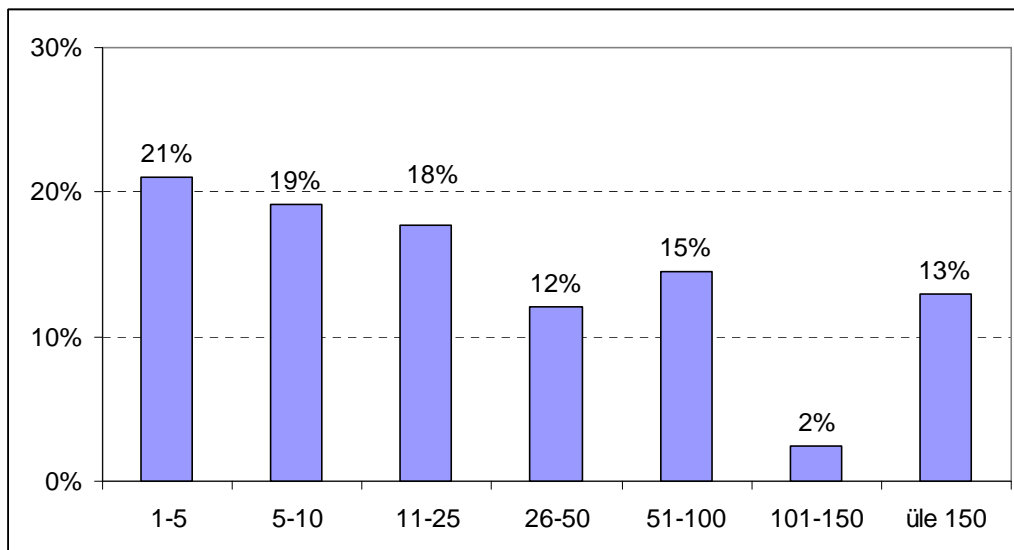
Enamus (73%) vägivalla ohvriks langenud õpilastest loodavad ise hakkama saada. Kui usaldatakse kellelegi sellest rääkida, siis on need sõbrad või vanemad, harvem pöördatakse ka õpetaja poole. 13% ei tee midagi ning vägivald jätkub.



Joonis 23. Käitumine pärast koolivägivalla ohvriks langemist, % näitab osatähtsust koolilastest, kes olid langenud koolivägivalla ohvriks.

## 2.2. Suhted erinevate inimestega

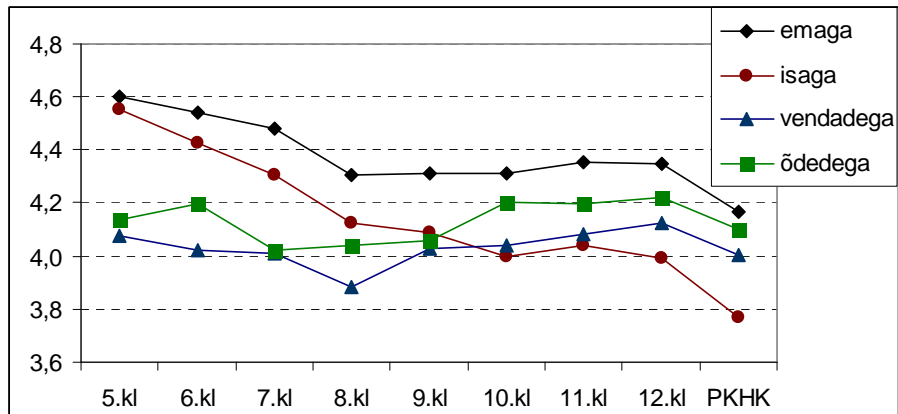
Üks küsimus mida küsiti oli ka sõprade arv ja see tekitas palju küsimusi, sest mitmetes klassides küsiti küsitluse läbi viijalt, keda sõprade all mõeldakse. Kuna küsitleja ei tohtinud ette öelda, vaid selgitas, et need on lähemad inimesed, kellega suheldakse. Seoses segadusega sõprade määratlemisega on sõprade arv väga erinev, sest osad õpilased kirjutasid sõprade arvuks oma lähemad kaaslased ja osad panid sinna hulka arvatavasti ka interneti tuttavad.



Joonis 24. Õpilaste sõprade arv. Kokku 3911 vastanut.

Viimase küsimusena küsiti õpilaste käest nende suhteid erinevate inimestega ja vaatleme tulemusi kahes grupis, kus esimene grupp moodustub perekonnaliikmetest ja teine grupp koolis olevatest inimestest, kellele lisati juurde sõbrad.

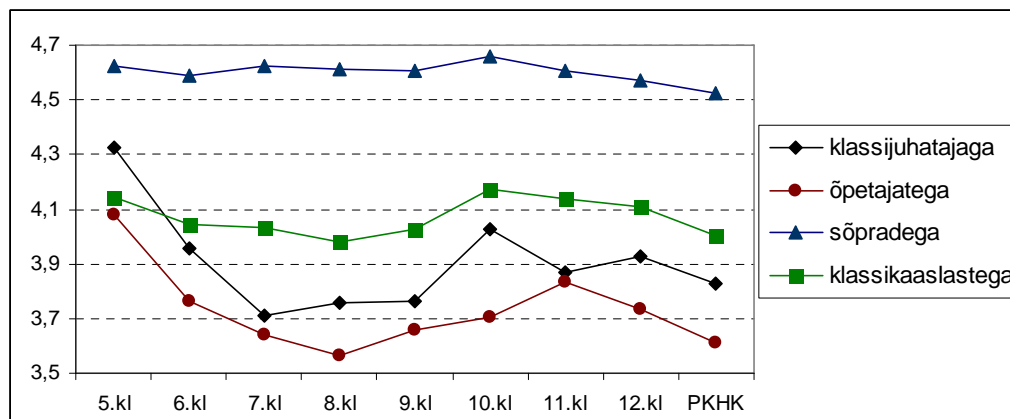
Joonisel 24 on toodud keskmised hinnangud suhetele pereliikmetega. Hinnanguskaala oli viie palli skaala, kus 1 märkis väga halbu ja 5 väga häid suhteid.



Joonis 25. Keskmine hinnang suhetele pereliikmetega klasside lõikes

Võrreldes keskmisi hinnanguid erinevates klassides võib öelda, et vanemates klassides on suhted vanematega mõnevõrra halvemad, kui nooremates klassides, aga seda on võimalik põhjendada ealiste iseärasustega. Samas näitavad suhted õdede või vendadega vastupidist tendentsi. Üldiselt võib öelda, et suhted pereliikmetega on enamasti head. Kõige paremad on suhted kõikides klassides emaga, samas kui suhted isaga on lõpuklassides kõige halvemad.

Teise nn kooligrupi keskmised hinnangud on toodud joonisel 26. Oodatult on parimad suhted sõpradega. Suhe klassijuhatajaga langeb 5.klassi hea ja väga hea vahelisest hinnangust 7.klassiks keskmiselt 0,6 palli võrra. Seega väheneb klassijuhataja mõju õpilastele sellel ajal mõnevõrra. Sarnase languse teeb ka keskmine hinnang suhetele õpetajatega. Huvitav on see, et suhe klassijuhatajaga teeb mõningase tõusu 10. klassis, mida võib seletada klassijuhataja toetava rolliga gümnaasiumi esimesse klassi astuvatele uutele õpilastele. Suhe klassikaaslastega on peaaegu muutumatu kõikide uuritud klasside lõikes jäädes hinnangu “hea” juurde.



Joonis 26. Keskmise hinnangu suhteid koolis olevate inimeste ja sõpradega klasside lõikes

## KOKKUVÕTE

Järgnevalt tuuakse välja olulisemad punktid, mis käesolevas küsitluses ilmnisid

- Enamus maapiirkonnas elavatest õpilastest, keda oli küsitletavate hulgas 19%, elab oma kodus koos vanematega.
- Kolmest uuritud ainest (tubakatooted, alkohol, narkootikumid) kõige levinum on alkohol, mida tarbib 64% küsitletud õpilastest, tubakatooteid 19% ja narkootilisi aineid 15%.
- Narkootilisi aineid tarvitanutest on 55% tarvitanud seda ühe korra.
- Raha tubakatoode, alkoholi ja narkootiliste ainete jaoks saadakse enamasti vanematelt taskurahana (62% vastanutest) või tööl käimisega (26%).
- Harva narkootilisi aineid tarvitavatest õpilastest põhiline osa saab seda ilma rahata, sest seda pakutakse seltskonnas.
- Suitsetama hakati keskmiselt 13.4 aastasel, alkoholi prooviti esimest korda 11.5 aastasel ja narkootikume 15 aastasel.
- 42% suitsetajatest (poistest 51% ja tüdrukutest 35%) suitsetab 1-5 sigaretti päevas.
- Õpilaste seas, kes ostavad tubakatooteid ja alkohoolseid jooke kauplusest (vastavalt 71% ja 53% tarbijatest) on 60% alla 18-aastased. Baarist ja kohvikutest alkohoolsete jookide ostjate seas, keda on 26% on 44% alaealisi.
- Suitsetajatest 78% arvab, et see on lihtsalt halb harjumus, kuid suitsetatakse ka sõprade või koduste eeskujul, meeldivuse, populaarsuse ja ka igavuse pärast.

- Sagedasemad põhjused, miks suitsetamine maha jäetaks on tervise halvenemine (58%) ja lapse sündimine (46%). Loobuda ei kavatse 7.6% suitsetajatest.
- Kõige sagedamini tarvitavad alkoholi 9. ja 12. klassi õpilased vastavalt on neis klassides tihti alkoholi tarbivaid õpilasi 17% ja 19.5% alkoholi tarbinutest.
- 39% alkoholi tarbivatest õpilastest saab seda sõpradelt või tuttavatelt ja suures osas tasuta. Samuti tarvitatakse alkoholi kõige sagedamini (80% alkoholi tarbinutest) just sõprade ja tuttavate juures.
- Alates 9.-ndast klassist väheneb nende narkootikume tarvitanute hulk, kes on seda teinud ühel korral ja suureneb harva tarvitanute hulk. Tulemuste põhjal võib öelda 5.-7.kl õpilaste seas pole narkootikumide tarvitamine veel suur probleem, kuid see on täiesti olemas.
- Levinuim narkootikum on kanep – seda on tarvitanud 72% vastanutest. Extasy't on tarbinud 10% ja amfetamiini 7.4% vastanutest. Ülejäänud ainete tarbimine ei üle 4% osakaalu.
- Narkootikumide tarbijatest 45% saab seda kindlatelt inimestelt ostes ja 29% sõpradelt ilma rahata. Koolist ostab narkootikume 3% ja teadlik on ostuvõimalusest 5%, mis alates 8.klassi õpilaste seas on 12-17%.
- Narkootikume tarbitakse enamasti sõprade seltskonnas (80% narkootikume tarbinutest).
- Koolis esineb koolivägivalda 52% õpilaste arvates. Vägivalla ohvriks on langenud 21% õpilasi, poistest 27% ja tüdrukutest 16%.
- Ise on koolis vägivalda põhjustanud 19% õpilasi, poistest 32% ja tüdrukutest 7%.
- Vägivalla põhjustajateks on kõige sagedamini (70%) nimetatud oma klassi õpilasi, kellele järgnevad vanemate klasside õpilased (38%). Õpetajaid on koolivägivalla põhjustajatena nimetanud 14% kelle seas on 17% 9.klassi ja 15% 8.klassi õpilasi.
- Koolivägivald seisneb kõige sagedamini norimises (83% vastanutest), millele järgneb füüsilise vägivallaga ähvardamine (30%) või peksmine (31%).
- 73% koolivägivalla ohvriks langenutest loodavad ise hakkama saada ja ei pöördu kellegi poole. 34% räägib sõpradega ja 26% räägib vanematega.



- Sõpru on enamusel kooliõpilastel kuni 25, kuid nende hulgas on kindlasti suur osa nõ. interneti tuttavaid. Samuti oli sõprade nõ. “üle lugemine” paljudele vastajatele keeruline.
- Perekonnaliikmetest saadakse kõige paremini läbi emaga, mis on nooremates klassides veidi kõrgem kui vanemates klassides. Suhe isaga muutub viienda klassi suhteliselt headest 12.klassiks headeks, mis on suhetest pereliikmetega kõige kehvem.
- Väljaspool perekonda on kõige paremad suhted sõpradega, järgneb suhe klassikaaslastega, mis on pea palli võrra siiski kehvemad. Kui suhe klassijuhataja ja õpetajatega on 5.klassis teistest madalam, aga siiski hea, siis lõpuklassideks on need suhted muutunud veidi kehvemaks, jäädes siiski peaaegu headeks.



Tartu Ülikooli  
Pärnu Kolledž

# Probleemid Pärnu koolides 2000-2006

Kandela Õun (TÜ Pärnu kolledž)

Anneli Leemet (Pärnu LV)



# Läbi viimine ja valim

Monitooring, mida tahetakse korrata iga 5-6 aasta tagant, et jälgida alkoholi, tubakatoodete ja narkootikumide tarbimist ajas. Lisaks on 2006a uuringust vaadeldud ka koolivägivalda.

2000 a:

- Aprillis
- Eesti Inimõiguste instituut
- 84% õpilastest (3600)
- 7.-12. kl õpilased+PKHK
- Osales 12 kooli

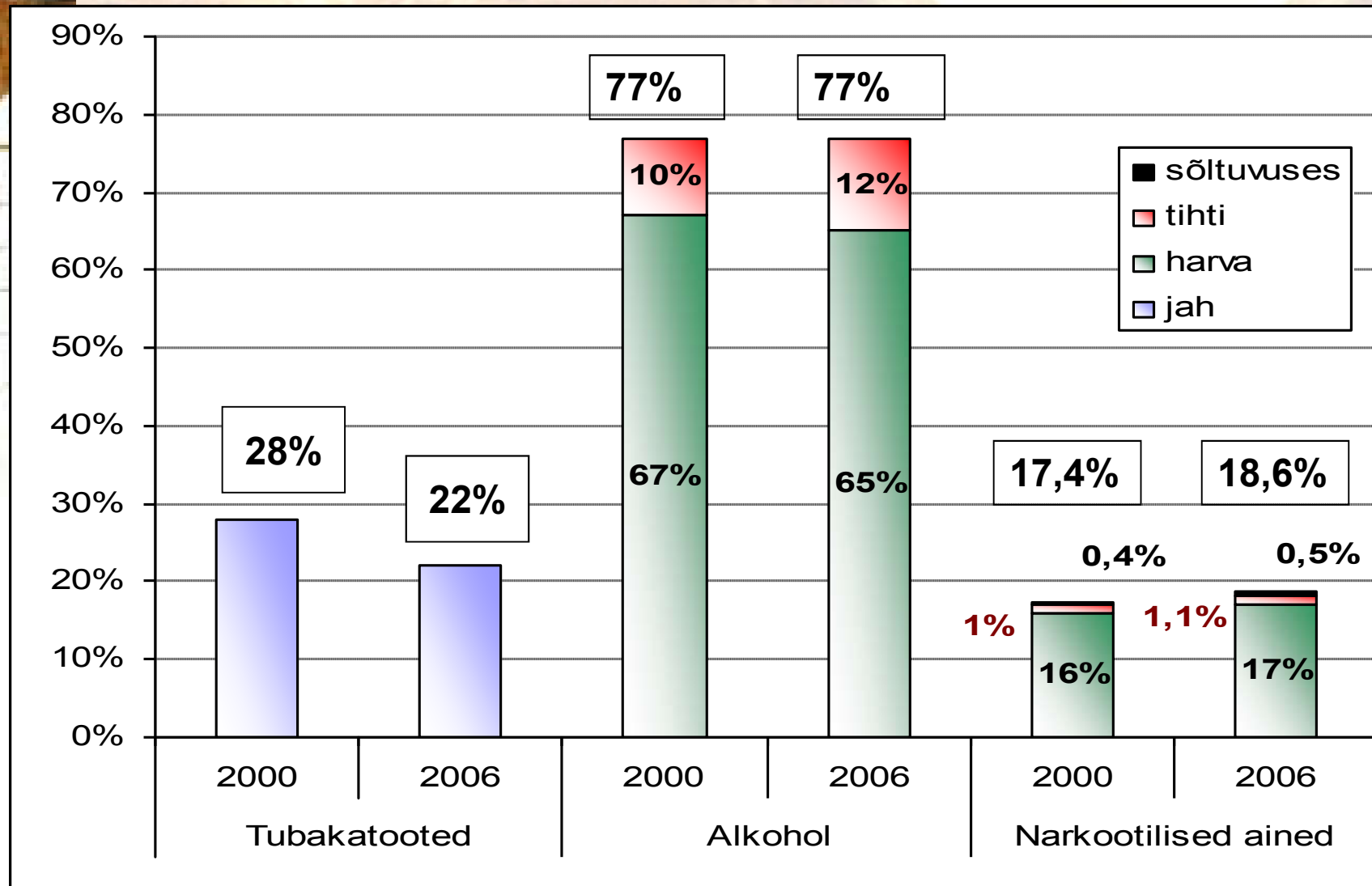
2006 a:

- Jaanuaris
- TÜPK
- 71% õpilastest (4313)
- 5.-12. kl õpilased+PKHK
- Osales 12 kooli



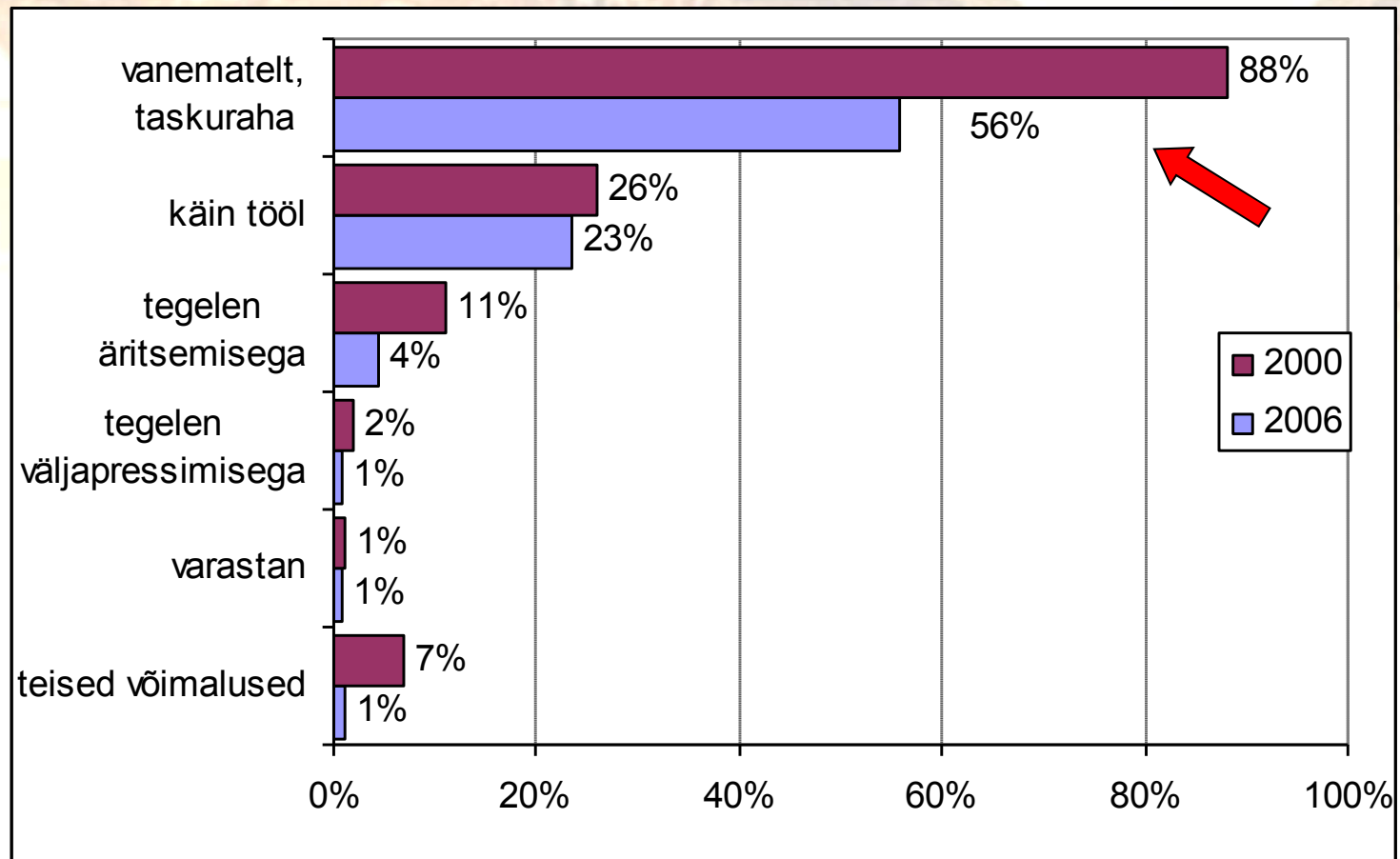
# Tarbimine ja selle intensiivsus 2000-2006

(% 7-12 klassi õpilastest)



# Kust saate raha ainete ostmiseks?

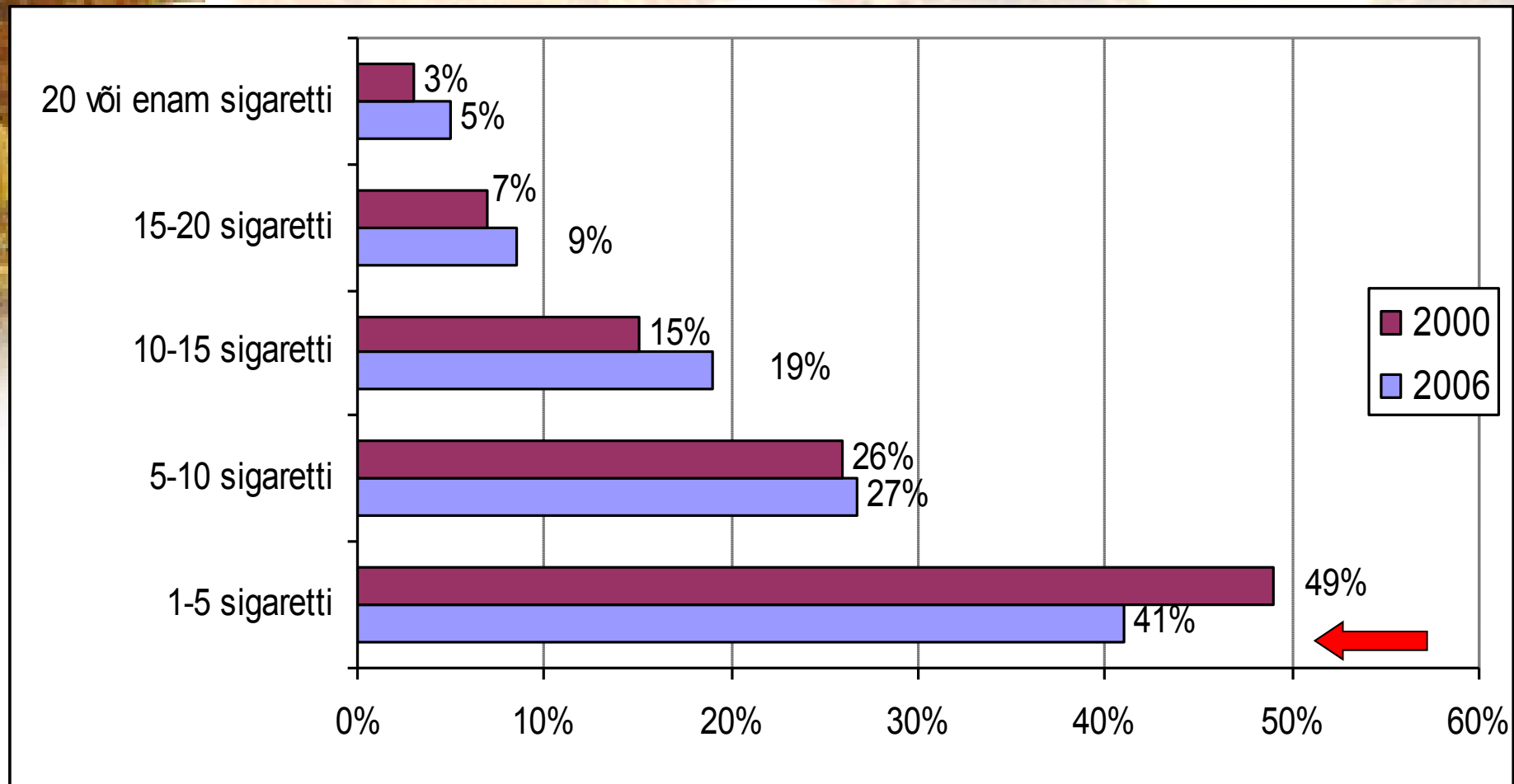
(% alkoholi, tubakat või narkootikulisi aineid tarbinutest)





# Sigarettide arv päevas

(% suitsetajatest)



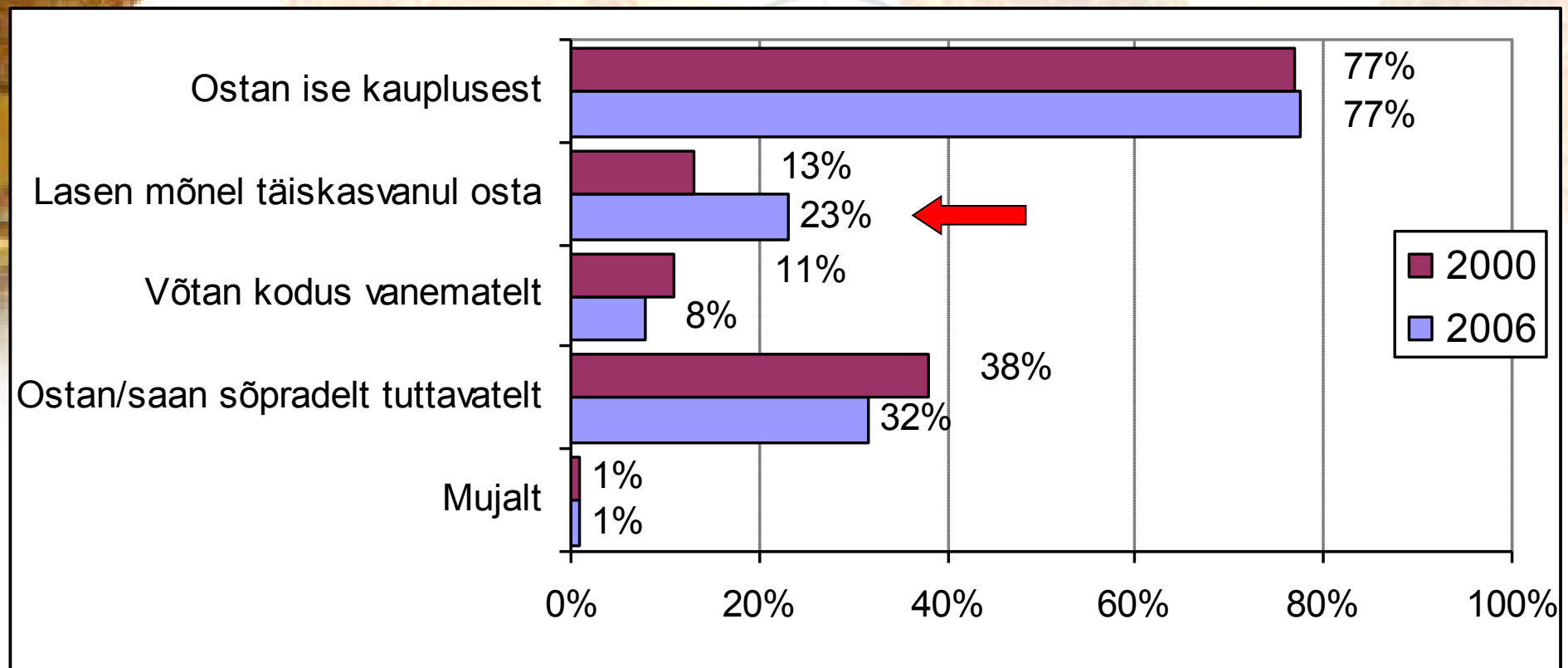


Kui 2000 oli rohkem  
suitsetajaid ja neist pooled  
“pühapäevasuitsetajad”, siis  
2006 oli suitsetajaid vähem,  
aga suitsetati rohkem  
sigarette.



# Sigarettide hankimise võimalused

(% suitsetajatest)

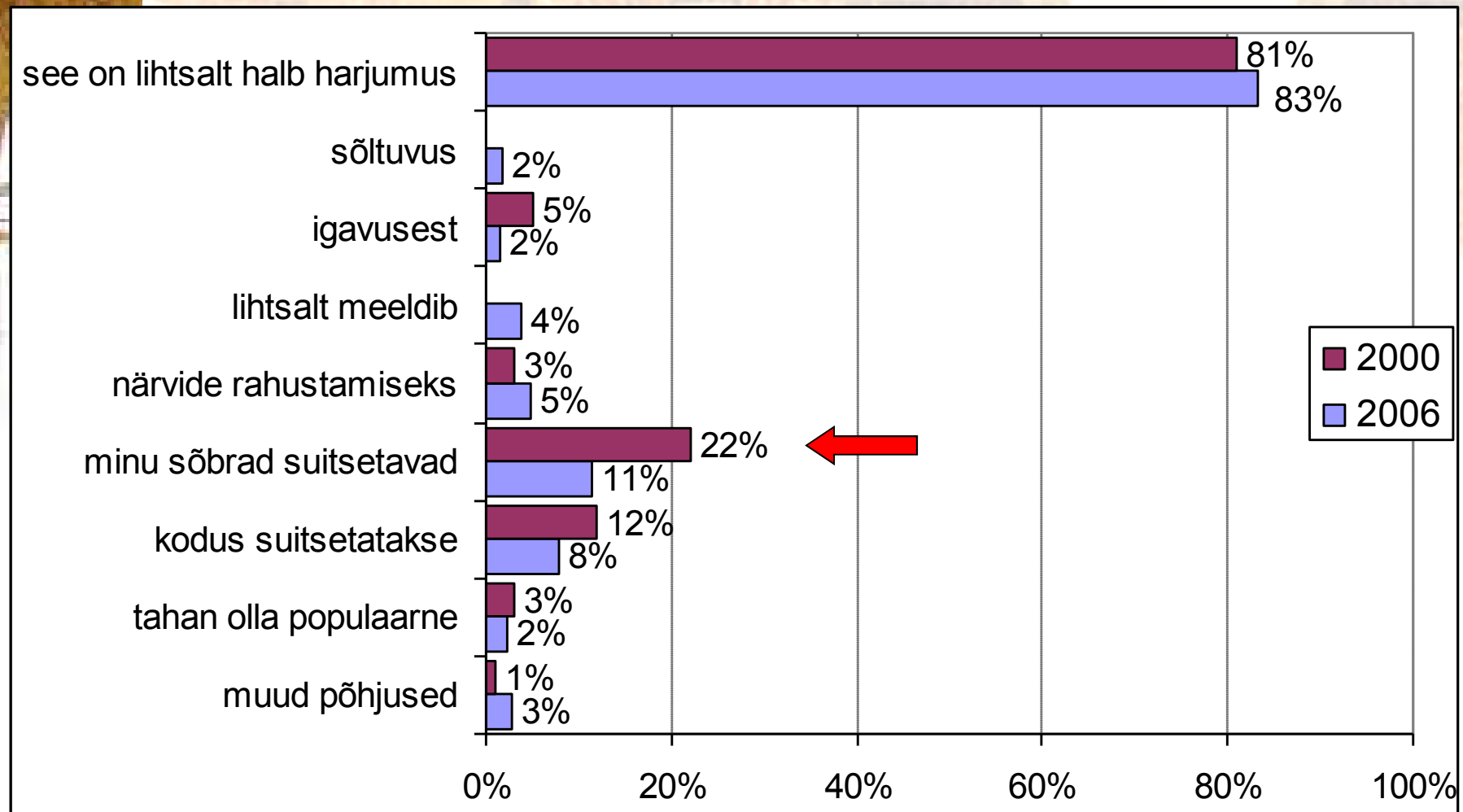






# Suitsetamise põhjused

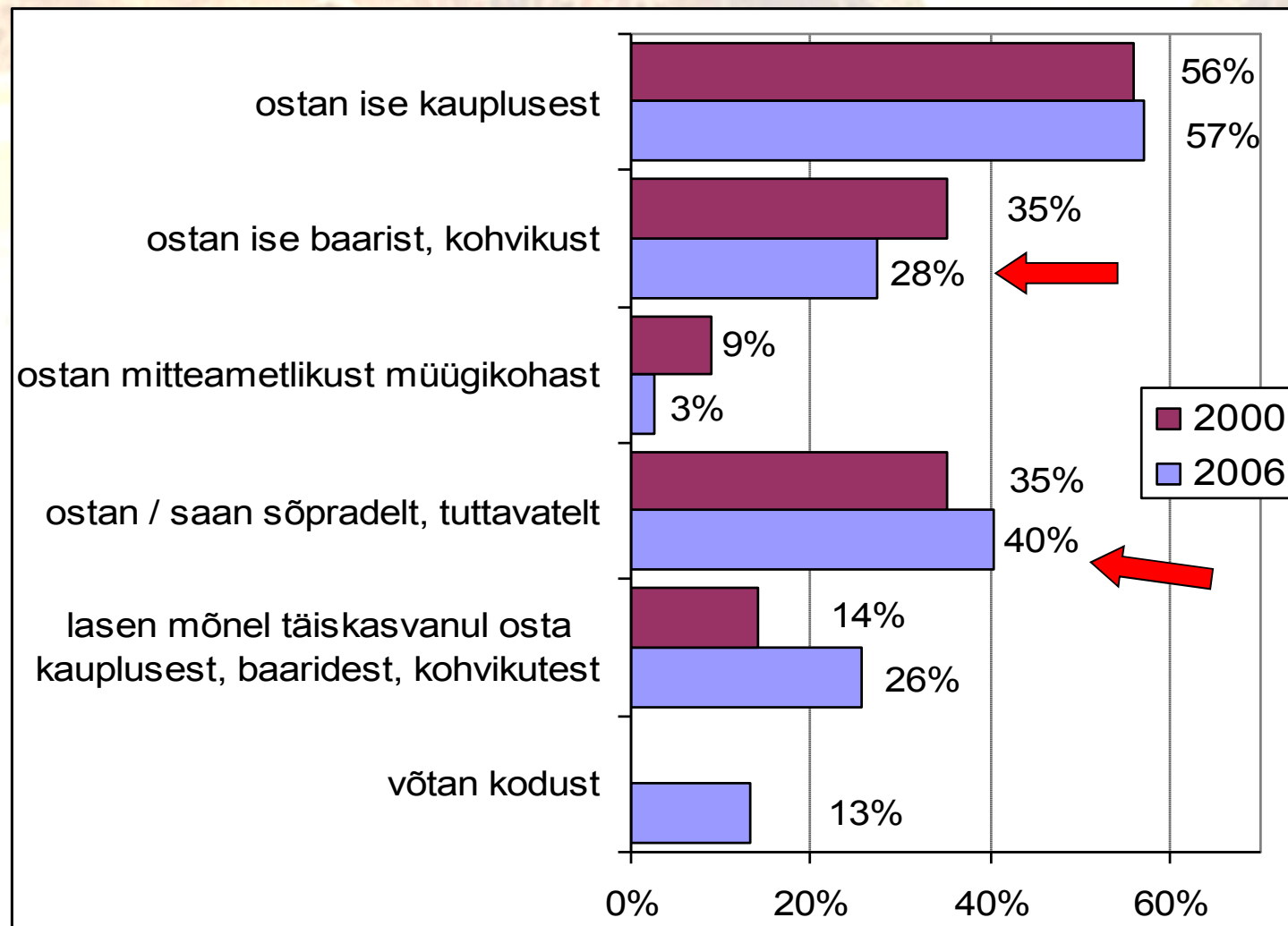
(% suitsetajatest)





# Alkoholi hankimise võimalused

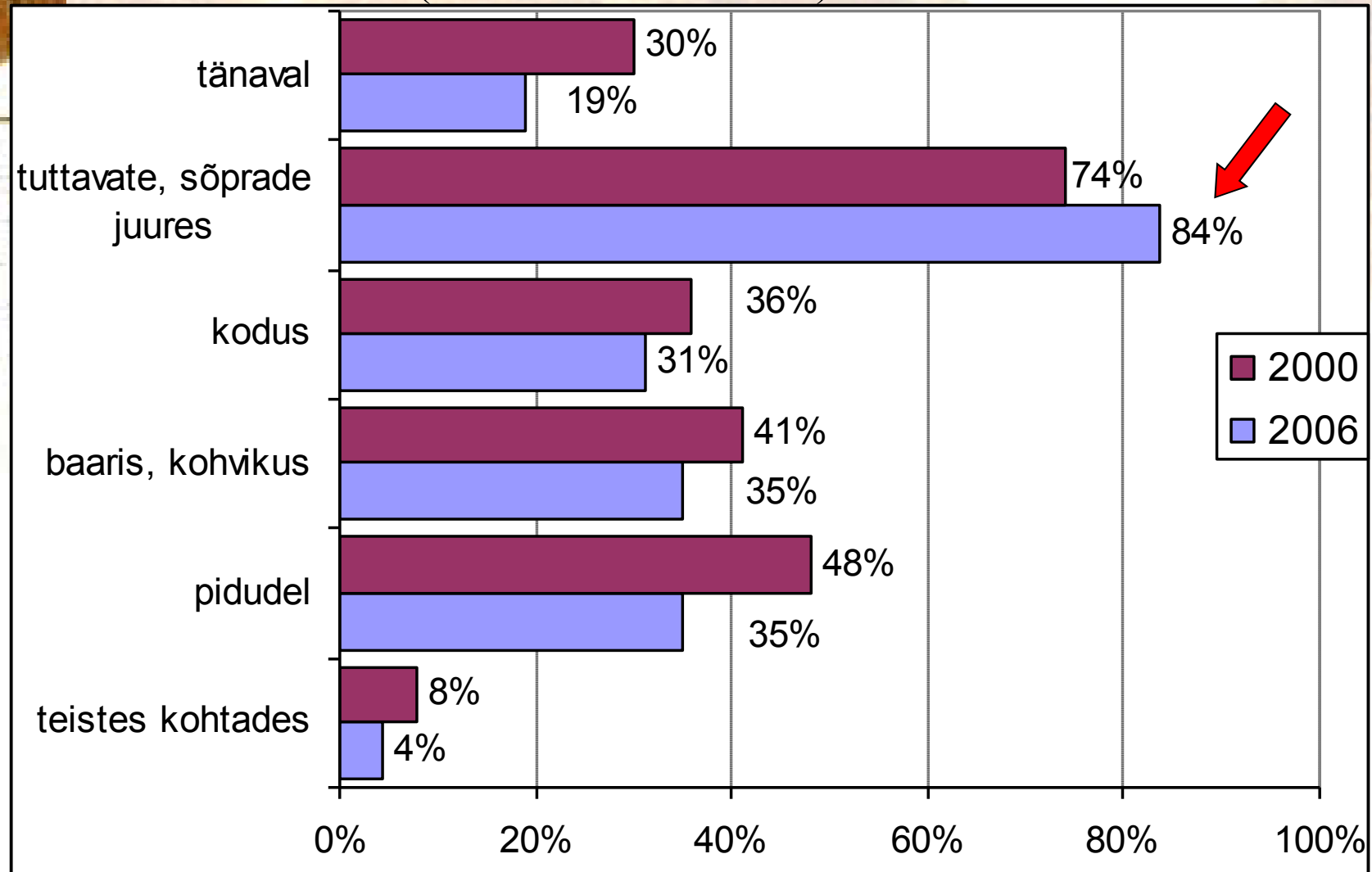
(% alkoholi tarbinutest)





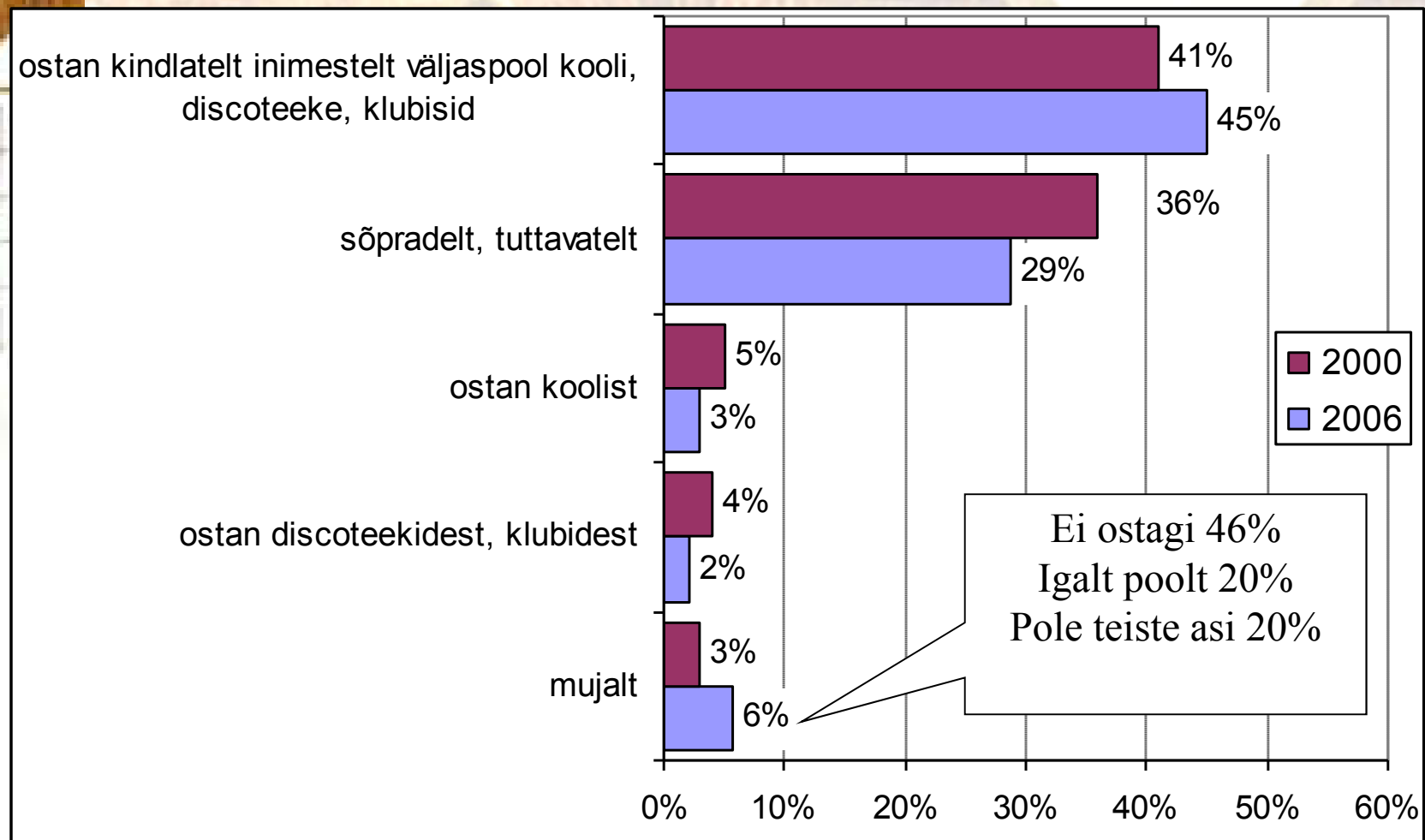
# Alkoholi tarbimise kohad

(% alkoholi tarbinutest)





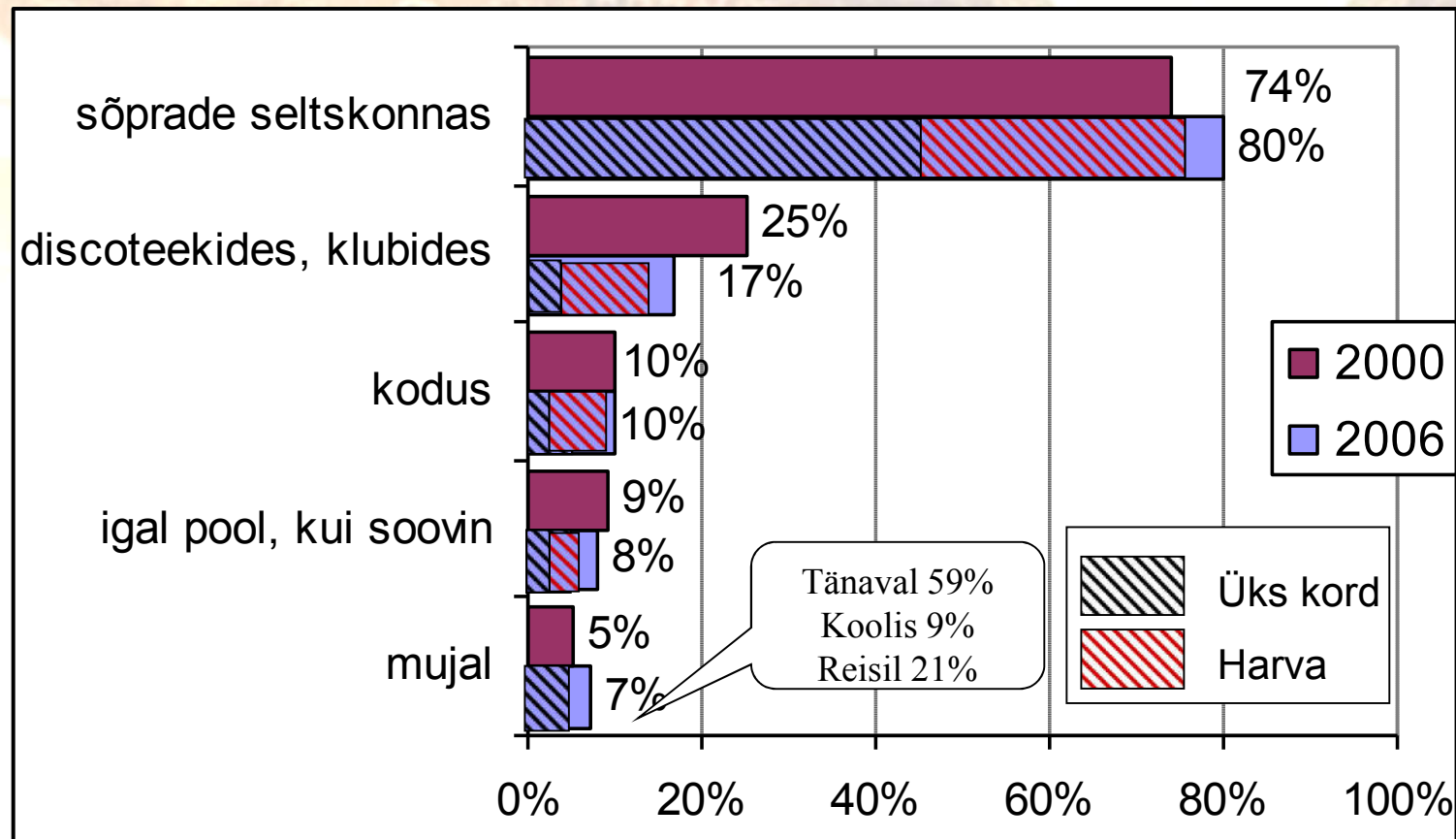
# Narkootikumide hankimise võimalused (% narkootikume tarbinutest)





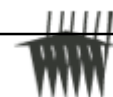
# Narkootikumide tarbimise kohad

(% narkootikume tarbinutest)





Narkootikume proovitakse sõprade seltskonnas ja tarbitakse harva klubides. Kodus ja igal pool tarbivad need, kes teevad seda mitte enam nii juhuslikult.



<b>Narkootikum</b>	<b>2006.a (% tarbitavatest ainetest)</b>
kanep (marihuaana)	71,5%
extasy	10,2%
amfetamiin	7,4%
kokaiin	3,6%
LSD	2,1%
haššis	1,8%
heroiin	1,4%
GHB	0,1%
oopium	0,1%
valge hiinlane	0,4%
ei tea täpselt	0,3%
Muud nimetused	1,1%

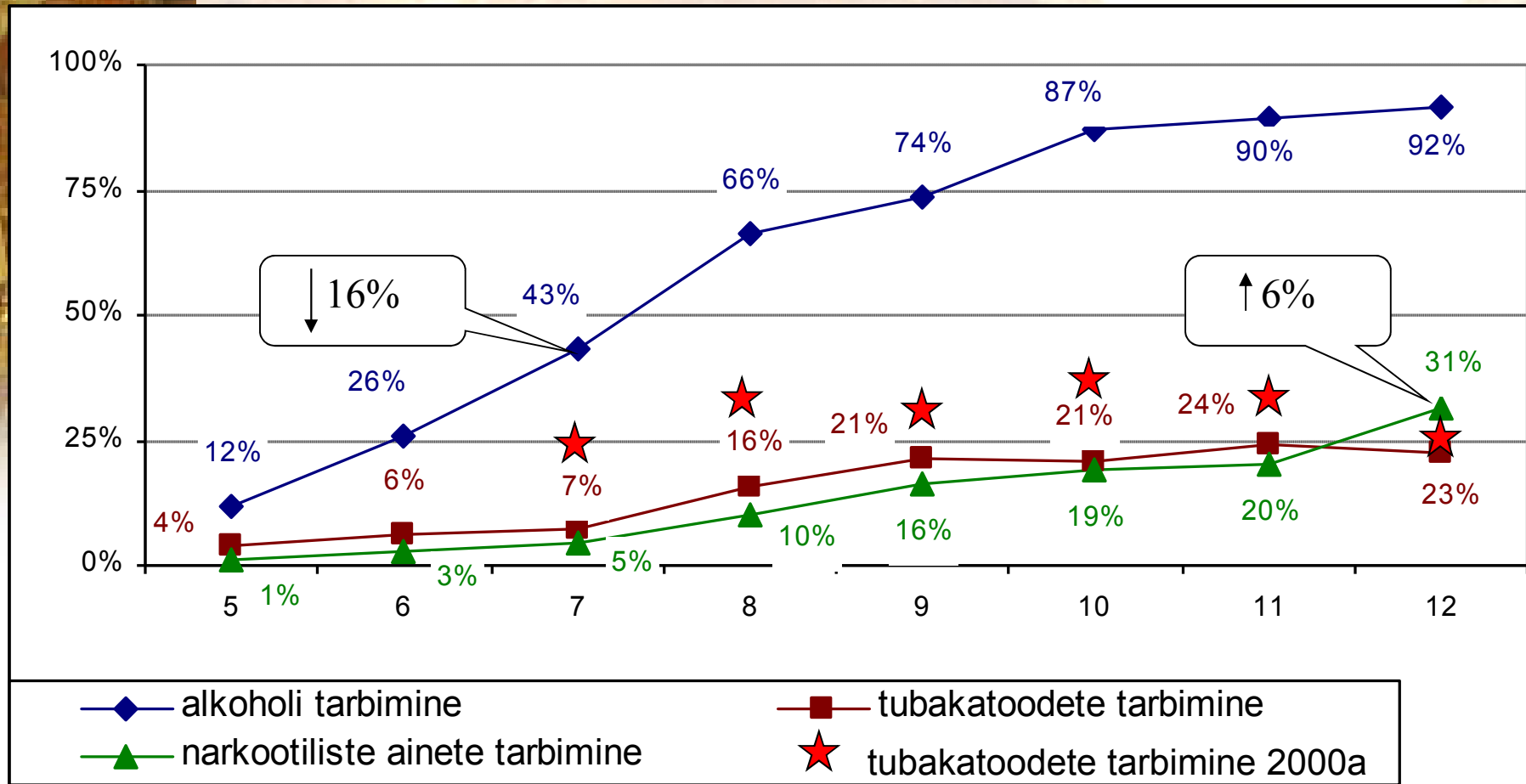






# Tarbimine klasside lõikes

(% vastava klassi õpilastest)



**Miks on sellised muutused toimunud?**





# Üldised järeldused muutuste kohta 2006 vs 2000

- Suitsetajate osatähtsus on langenud, ka kõikide klasside lõikes vaadatuna, va abiturium.
- Alkoholi ja narkootiliste ainete tarbijate osakaal on jäänud enam-vähem samale tasemele.
- Klasside lõikes vaadatuna on kahanenud seitsmendike seas alkoholi tarbimine ja kasvanud abituriumis narkootikumide tarbimine.

# Üldised järeldused muutuste kohta 2006 vs 2000



Tartu Ülikooli  
Pärnu Kõledž

- Suitsetajaid oli küll 2006.a vähem, kuid nende seas leidis rohkem õpilasi, kes tõmbasid üle veerand paki päevas ja vähem nn “pühapäevasuitsetajaid”.
- Suitsetamise põhjustena on vähenenud sõprade eeskuju. Siinkohal võib teha kahetisi järeldusi:
  - 1) noored on vähem sõprade poolt mõjutatavad kui 5 aastat tagasi.
  - 2) kuna suitsetajate osakaal on langenud, siis võib eeldada, et ka suitsetavaid sõpru leidub vähem.



# Üldised järeldused muutuste kohta 2006 vs 2000

- Nii tubaka kui ka alkoholi hankimiseks poodidest, baaridest ja kohvikutest kasutatakse varasemast enam täiskasvanud “variisikute” abi.
- Narkootikumide hankimise puhul on otse diileritelt ostmine pisut kasvanud, seevastu sõprade-tuttavate kaudu saamine mõnevõrra kahanenud.

# Üldised järeldused muutuste kohta 2006 vs 2000



Tartu Ülikooli  
Pärnu Kolledž

Alkoholi ja narkootikumide tarbimine on suuresti osa seltskondlikust tegevusest, sõprade seltskonnaga seotud ca 80% tarbimisest. Nii narkootikumide kui ka alkoholi puhul on vähenenud tarbimine avalikes kohtades (diskoteekides, klubides, baarides, kohvikutes, peol, igal pool jne), seevastu kasvanud sõprade-tuttavate juures. Ilmselt olid varem reeglid mõnevõrra liberaalsemad.

On oht, et sedasorti deviantne käitumine kolib silma alt ära - „põranda alla“, samas aga ei vähene.



# Kokkuvõte

- Uuringute raportid on üleval Pärnu linna kodulehel [www.parnu.ee](http://www.parnu.ee) → Areng ja planeerimine → Küsitlused ja uuringud
- Koolidele saadetakse nende raportid elektrooniliselt ja tekkivatele lisaküsimustele annab vastuse Kandela Õun

**TÄNAME TÄHELEPANU EEST!**





# Miks sellised muutused on toimunud? Arutelu tulemused

- Aeg on edasi läinud
- Trahvid on suuremad
- Propaganda suitsetamise negatiivsete tagajärgede kohta hoogsalt käima läinud
- Narkodiilerid on tõhusamalt tööle hakanud, paremini suunatud pakkumised
- Küsimus on trendides – suitsetamine on langustrendis
- Kanepisuitsetajad üldiselt ei tarbi tubakat
- Kas on vastuolu tulemustes - tarbimine kasvanud, finantseerimine vähenenud? Sõprade, tuttavate osatähtsus kasvanud!? Samas antud uuringu tulemused ei võimalda välja tuua mõnuainetele kulutatud finantsvahendite koguhulga muutust ei tarbija kohta ega üldisel tasandil.
- Ideed järgnevateks uuringuteks – lisada kulutused mõnuainetele
- Raske on uskuda mõningate narkootiliste ainete, nt kokaiini ja LSD, tarbimise osatähtsust. Hind muudab need ained õpilastele sisuliselt kättesaamatuks. Tegu võib olla pigem “soovunelmatega”, mille juured popkultuuris (glamuur, rock-n-roll lifestyle jne).